

Hallituksen esitys Eduskunnalle Eurojustin vahvistamista koskevan päätöksen täytäntöönpanoa koskevaksi lainsäädännöksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esitys sisältää ehdotuksen laiksi Eurojustia koskevan päätöksen eräiden määräysten täytäntöönpanosta. Ehdotetulla lailla kumottaisiin saman niminen voimassa oleva laki. Esitys sisältää myös ehdotuksen laiksi yhteisistä tutkintaryhmistä annetun lain muuttamisesta. Laeilla pantaisiin täytäntöön Euroopan unionin neuvoston päätös Eurojustin vahvistamisesta.

Vuonna 2002 perustetun Eurojustin tarkoituksena on avustaa EU:n jäsenvaltioita rikosoikeudellisessa yhteistyössä sekä vakavien, rajat ylittävien rikosten tutkinnan ja syyte-toimien koordinoimisessa. Nyt täytäntöön-pantavan päätöksen tavoitteena on vahvistaa Eurojustia määrittämällä yhteiset vähimmäis-toimivaltuudet kansallisille jäsenille, luomalla kiireellisten tilanteiden koordinointimeka-nismi, tehostamalla tietojen vaihtoa kansal-listen viranomaisten ja Eurojustin välillä sekä

velvoittamalla jäsenvaltiot perustamaan kansallinen koordinaatiojärjestelmä. Päätös sisältää myös säännöksiä Eurojustin suhteesta muihin organisaatioihin ja verkostoihin sekä EU:n ulkopuolisiin valtioihin.

Valtaosa päätöksen säännöksistä velvoittaa Suomen viranomaisia suoraan. Uutta lainsäädäntöä ehdotetaan siltä osin kuin päätös edellyttää täsmentäviä säännöksiä kansallisessa laissa. Esityksessä Eurojustin Suomen kansallisen jäsenen asemaa ehdotetaan vahvistettavaksi. Lisäksi lakiin otettaisiin säännökset kansallisista yhteyshenkilöistä ja heidän oikeudestaan käyttää Eurojustin asianhallintajärjestelmää, tietojen toimittamisesta Eurojustille sekä henkilötietojen luovuttamisesta Eurojustilta EU:n ulkopuoliselle valtiolle tai kansainväliselle järjestölle.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan viimeistään 4 päivänä kesäkuuta 2011.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT	3
1 JOHDANTO	3
2 NYKYTILA	5
2.1 Suomen lainsäädäntö.....	5
2.2 Eurojustin toiminta käytännössä	6
3 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET	6
<i>Kansallisen jäsenen toimivalta</i>	7
<i>Muut lainsäädäntömuutoksia edellyttävät säännökset</i>	9
4 ESITYKSEN VAIKUTUKSET	9
5 ASIAN VALMISTELU	10
6 RIIPPUVUUS MUISTA ESITYKSISTÄ.....	10
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	12
1 EUROJUSTIN VAHVISTAMISTA KOSKEVA PÄÄTÖS JA SEN SUHDE SUOMEN LAINSÄÄDÄNTÖÖN	12
2 LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT	25
2.1 Laki Eurojustia koskevan päätöksen eräiden määräysten täytäntöönpanosta	25
2.2 Laki yhteisistä tutkintaryhmistä annetun lain muuttamisesta.....	31
3 VOIMAANTULO.....	31
4 SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS	31
LAKIEHDOTUKSET	33
Laki Eurojustia koskevan päätöksen eräiden määräysten täytäntöönpanosta	33
Laki yhteisistä tutkintaryhmistä annetun lain 2 §:n muuttamisesta.....	36
LIITE	37
RINNAKKAISTEKSTIT	37
Laki yhteisistä tutkintaryhmistä annetun lain 2 §:n muuttamisesta.....	37

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Euroopan unionin neuvosto teki 16 päivänä joulukuuta 2008 päätöksen Eurojustin vahvistamisesta sekä Eurojust-yksikön perustamisesta vakavan rikollisuuden torjunnan tehostamiseksi tehdyn päätöksen 2002/187/YOS muuttamisesta (2009/426/YOS), jäljempänä *uusi Eurojust-päätös*. Päätös perustuu Slovenian, Ranskan, Tsekin, Ruotsin, Espanjan, Belgian, Puolan, Italian, Luxemburgin, Alankomaiden, Slovakian, Viron, Itävallan ja Portugalin 7 päivänä tammikuuta 2008 tekemään ehdotukseen neuvoston päätöksen Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, jäljempänä *unionisopimus*, 31 artiklan ja 34 artiklan 2 kohdan c alakohdan nojalla.

Haagissa sijaitseva Eurojust-yksikkö (jäljempänä *Eurojust*) on perustettu 6 päivänä maaliskuuta 2002 voimaan tulleella neuvoston päätöksellä Eurojust-yksikön perustamisesta vakavan rikollisuuden torjunnan tehostamiseksi (2002/187/YOS), jäljempänä *vuoden 2002 Eurojust-päätös*. Eurojust on aloittanut toimintansa vuonna 2002. Taustalla olivat Tampereen Eurooppa-neuvoston 15 ja 16 päivänä lokakuuta 1999 antamat päätelmät, joiden 46 kohdassa tavoitteeksi asetettiin perustaa jäsenvaltioiden syyttäjistä, tutkintatuomareista tai vastaavaa toimivaltaa käyttävistä poliiseista koostuva yksikkö vakavan, järjestäytyneen rikollisuuden torjunnan tehostamiseksi. Eurojustin tehtävänä on avustaa ja koordinoida jäsenvaltioiden viranomaisia erityisesti vakavien, rajat ylittävien rikosasioiden käsittelyssä. Eurojustin toimivalta rajoittuu lähinnä tietojen välittämiseen sekä suositusten ja lausuntojen antamiseen. Sillä ei ole ylikansallisia toimivaltuuksia. Suomessa vuoden 2002 Eurojust-päätös on kaikilta osin pantu täytäntöön Eurojustia koskevan päätöksen eräiden määräysten täytäntöönpanosta annetulla lailla (1012/2008), joka tuli voimaan vuoden 2009 alussa. Vuoden 2002 Eurojust-päätöksen sisältöä sekä

Eurojustin tehtäviä ja toimintaa on selostettu hallituksen esityksessä HE 61/2008 vp.

Uusi Eurojust-päätös perustuu Eurojustin toiminnasta viiden vuoden aikana saatuihin kokemuksiin. Tarve lisätä sen mahdollisuuksia tukea kansallisia viranomaisia johtuu useasta syystä. Niistä keskeisin koskee kansallisten jäsenten toimivaltuuksia. Vuoden 2002 Eurojust-päätöksen mukaan jäsenvaltiot voivat antaa rikosasian käsittelyä koskevia toimivaltuuksia kansallisille jäsenilleen, kun nämä toimivat kansallisina toimivaltaisina viranomaisina. Kansallisen jäsenen toimivaltuuksien laajuus jätetään kuitenkin jäsenvaltion harkintavaltaan. Tämä on johtanut jäsenten toimivaltuuksien erilaisuuteen, mikä on vaikeuttanut heidän keskinäistä yhteistyötä Eurojustissa. Useilla kansallisilla jäsenillä ei ole sellaista toimivaltaa, jollaisesta olisi hyötyä heidän rikosasioiden käsittelyn tukemiseen liittyvien tehtäviensä kannalta.

Uudella Eurojust-päätöksellä kansallisten jäsenten toimivaltuuksia on pyritty yhtenäistämään määrittämällä heille yhteiset vähimmäistoimivaltuudet. Kullakin kansallisella jäsenellä on vähintään oltava pääsy rikosasian käsittelyssä tarvittaviin kansallisiin rekistereihin sekä valtuudet välittää ja seurata oikeusapupyynnöitä. Kansallisen jäsenen tulee myös voida tehdä oikeusapua ja tutkintaa sekä valvottuja läpilaskuja koskevia päätöksiä toimivaltaisen kansallisen viranomaisen pyynnöstä tai suostumuksella ja kiiretilanteissa itsenäisesti. Lisäksi kansallisen jäsenen on tietyin edellytyksin voitava osallistua yhteisiin tutkintaryhmiin ja niiden perustamiseen.

Uusi Eurojust-päätös velvoittaa jäsenvaltiot perustamaan Eurojustin kansallisen koordinaatiojärjestelmän. Järjestelmällä on kaksi päätavoitetta. Ensinnäkin tarkoituksena on parantaa kansallisella tasolla yhteyttä Eurojustin, Euroopan oikeudellisen verkoston ja muiden rikosasioissa aktiivisesti toimivien eurooppalaisten verkostojen välillä. Toiseksi pyritään helpottamaan rajat ylittävien rikos-

ten tutkintaa koskevien tietojen antamista kansallisilta viranomaisilta Eurojustille.

Uuden Eurojust-päätöksen tarkoituksena on muutenkin edistää tietojen toimittamista kansallisilta viranomaisilta Eurojustille. Vuoden 2002 Eurojust-päätöksessä ei ole yksityiskohtaisia säännöksiä kansallisten viranomaisten velvollisuudesta toimittaa Eurojustille tietoja. Neuvoston päätöksessä terrorismirikoksia koskevasta tiedonvaihdosta ja yhteistyöstä 2005/671/YOS säädetään terrorismirikoksiin liittyvien tietojen toimittamisesta Eurojustille. Uusi Eurojust-päätös jatkaa tätä kehitystä. Tietojen toimittaminen parantaa Eurojustin mahdollisuuksia selvittää vireillä olevien rikosasioiden välisiä yhteyksiä ja toimittaa niistä tietoja kansallisille viranomaisille.

Eurojustin vahvistamisen taustalla on myös Euroopan unionin laajentuminen ja lainsäädännön kehitys rikosoikeudellisen yhteistyön alalla. Euroopan unioniin on liittynyt Eurojustin perustamisen jälkeen 12 uutta jäsenvaltiota, mikä on lisännyt rajat ylittävää yhteistyötä rikosasioissa ja samalla tarvetta tukea ja koordinoita sitä. Keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä 29 päivänä toukokuuta 2000 tehty yleissopimus (SopS 88/2005), jäljempänä *vuoden 2000 oikeusapusopimus*, on tullut voimaan kaikissa EU:n jäsenvaltioissa. Sopimuksen mukaan jäsenvaltioiden oikeusviranomaisten tulisi olla suorassa yhteydessä keskenään ilman, että oikeusapupyynnöt välitetään keskusviranomaisten kautta. Suorien yhteyksien tarkoituksena on nopeuttaa ja helpottaa yhteistyötä. EU:ssa on tehty myös useita muita oikeusviranomaisten suoriin yhteyksiin perustuvia yhteistyöinstrumentteja, muun muassa neuvoston puitepäätös 2002/584/YOS eurooppalaisesta pidätysmääräyksestä ja jäsenvaltioiden välisistä luovuttamismenettelyistä, jäljempänä *EAW-puitepäätös*, neuvoston puitepäätös 2003/577/YOS omaisuuden tai todistusaineiston jäädyttämisestä koskevien päätösten täytäntöönpanosta Euroopan unionissa, jäljempänä *jäädyttämispuitepäätös*, neuvoston puitepäätös 2008/978/YOS eurooppalaisesta todisteiden luovuttamismääräyksestä esineiden, asiakirjojen ja tietojen hankkimiseksi rikosasian käsittelyä varten, jäljempänä *EEW-*

puitepäätös. Viranomaisten välisten suorien yhteyksien lisääntymisen seurauksena Eurojustin rooli jäsenvaltioiden tukemisessa ja yhteistyön koordinoimisessa on muodostunut aikaisempaa tärkeämmäksi.

Uudella Eurojust-päätöksellä myös vahvistetaan Eurojustin toimintakykyä suhteessa muihin organisaatioihin ja verkostoihin sekä EU:n ulkopuolisiin, niin sanottuihin kolmansien valtioiden ja kansainvälisiin järjestöihin. Eurojust voi muun muassa tehdä yhteistyösopimuksia kolmansien valtioiden ja järjestöjen kanssa sekä lähettää kolmansien valtioiden yhteystuomareita. Lisäksi Eurojust voi koordinoita sellaista kolmannen valtion toimittaman oikeudellista yhteistyötä koskevan pyynnön täytäntöönpanoa, joka edellyttää täytäntöönpanoa vähintään kahdessa jäsenvaltiossa.

Eurojustille ei ole uudellakaan päätöksellä annettu ylikansallista toimivaltaa määrätä rikosasian käsittelystä jäsenvaltiota velvoittavasti. Päätöksessä vahvistetaan, että kansallisen jäsenen tehdessä kansalliseen rikosasiaan liittyviä oikeudellista yhteistyötä, pakkokeinoja tai tutkintatoimenpiteitä koskevia päätöksiä, hän tekee niitä kansallisena viranomaisena.

Esitys sisältää ehdotuksen laiksi Eurojustia koskevan päätöksen eräiden määräysten täytäntöönpanosta. Lakiteknisistä syistä ehdotulla lailla kumottaisiin voimassa oleva laki Eurojustia koskevan päätöksen eräiden määräysten täytäntöönpanosta, jäljempänä *Eurojust-laki*. Esitys sisältää myös ehdotuksen laiksi yhteisistä tutkintaryhmistä annetun lain (1313/2002) muuttamisesta. Ehdotetuilla laeilla pantaisiin täytäntöön uusi Eurojust-päätös. Asiallisesti voimassa olevaa Eurojust-lakia muutettaisiin vain siinä määrin, kuin uusi Eurojust-päätös edellyttää.

Ehdotetut säännökset koskevat Eurojustin kansallisen jäsenen sekä tämän varajäsenen ja avustajan asemaa sekä toimivaltaa, kansallisia yhteyshenkilöitä ja heidän oikeuttaan käyttää Eurojustin asianhallintajärjestelmää, tietojen toimittamista Eurojustille sekä henkilötietojen luovuttamista Eurojustilta EU:n ulkopuoliselle valtiolle tai kansainväliselle järjestölle. Muilta osin ehdotettu laki vastaa sisältöltään voimassa olevaa lakia.

2 Nykytila

2.1 Suomen lainsäädäntö

Ennen vuoden 2009 alussa voimaan tullutta Eurojust-lakia ei vuoden 2002 Eurojust-päätöksen täytäntöönpanosta ollut Suomessa säädetty nimenomaista lainsäädäntöä. Päätöksen velvoitteet täyttyivät pääosin kansainvälistä rikosoikeudellista yhteistyötä sekä yleisiä syyttäjiä koskevan lainsäädännön perusteella. Eurojust-laissa on säännökset Eurojustin kansallisesta jäsenestä ja tämän avustajasta, Suomen edustajasta Eurojustin yhteisessä valvontaelimessä sekä kansallisista yhteyshenkilöistä. Lisäksi laissa säädetään henkilötietojen luovuttamisesta ja niiden tarkastamisesta. Muilta osin vuoden 2002 Eurojust-päätöksen lainsäädäntöä edellyttävät velvoitteet täyttyvät muun lainsäädännön nojalla. Tältä osin viitataan aikaisemmin mainittuun Eurojust-lakia koskevaan hallituksen esitykseen.

Eurojust-lain 2 §:n mukaan kansallisen jäsenen toimikausi on neljä vuotta ja se voidaan uudistaa kerran. Kansallinen jäsen nimetään määräaikaiseen virkasuhteeseen valtiоныsyyttäjäksi Valtakunnansyyttäjänvirastoon. Jäsenen nimittämismenettely ja kelpoisuusvaatimukset ovat vastaavat kuin valtiónsyyttäjällä.

Kansallisella jäsenellä on Eurojust-lain 3 §:n mukaan Eurojustin toimivaltaan kuuluvissa asioissa vastaava toimivalta kuin valtiónsyyttäjällä. Jäsenellä on siten yleisistä syyttäjistä annetun lain (199/1997) 11 §:n 1 momentin sekä henkilötietojen käsittelystä poliisitoimissa annetun lain (761/2003) 19 §:n 1 momentin 9 kohdan nojalla oikeus syyttäjänä saada tehtävänsä hoitamisessa tarvitsemaan tietoja rikosasioiden käsittelyä koskevista rekistereistä. Kansallinen jäsen voi myös toimivaltaisen kansallisen viranomaisen roolissa vastaanottaa, toimittaa ja seurata oikeusapupyynnöjä sekä tarvittaessa pyytää niitä koskevia täydentäviä toimenpiteitä. Eurojust-lain 3 §:n 2 momentin nojalla jäsen voi saattaa rikosasian Eurojustin käsiteltäväksi vain asian käsittelystä vastaavan Suomen viranomaisen pyynnöstä. Kansallisen jäsenen on toimitettava toisesta jäsenvaltiosta saamansa oikeusapupyynnö Eurojustin vi-

ranomaisille käsiteltäväksi. Hän voi kuitenkin kiireellisissä tilanteissa ryhtyä välttämättömiin toimenpiteisiin pyynnön täytäntöönpanon turvaamiseksi. Sääntelyllä on hallituksen esityksen mukaan pyritty turvaamaan se, että Suomessa voitaisiin tehdä päätös myös nopeaa reagointia vaativista tutkintatoimenpiteistä, vaikka tutkinnasta kotimaassa vastaava virkamiestä ei tavoitettaisi.

Edellä selostetun mukaisesti keskeisimmät velvoitteet uudessa Eurojust-päätöksessä koskevat kansallisen jäsenen vähimmäistoimivaltuuksia. Ne on määritelty päätöksen 9—9 f artiklassa. Säännöksissä edellytetään, että jäsenellä on oltava pääsy tiettyihin rikosasioita koskeviin kansallisiin rekistereihin (9 artiklan 3 kohta). Jäsenellä on myös oltava valtuudet välittää ja seurata oikeusapupyynnöjä (9 b artikla). Lisäksi hänen tulee voida tehdä oikeusapua ja tutkintaa ja valvottuja läpilaskuja koskevia päätöksiä toimivaltaisen kansallisen viranomaisen pyynnöstä tai suostumuksella (9 c artikla) sekä kiiretilanteissa itsenäisesti (9 d artikla). Jäsenellä tulee myös olla oikeus osallistua yhteisiin tutkintaryhmiin ja niiden perustamiseen (9 f artikla).

Kansallisen jäsenen Eurojust-lain 2 ja 3 §:ään perustuva toimivalta kattaa jo suurelta osin uudessa Eurojust-päätöksessä edellytetyn vähimmäistoimivallan. Kansallisella jäsenellä on jo nyt 9 ja 9 a ja b artiklassa edellytetyt toimivaltuudet saada tietoa rekistereistä ja välittää sekä seurata oikeusapupyynnöjä. Hänellä on myös pääosin 9 c ja d:ssä tarkoitettut toimivaltuudet. Laissa ei ole säädetty nimenomaisesti kansallisen jäsenen 9 c artiklassa edellytetystä toimivallasta päättää kansallisen toimivaltaisen viranomaisen pyynnöstä tai suostumuksella Eurojustin koordinaatiokokouksessa tarpeelliseksi katsottuista tutkintatoimista Suomessa. Nimenomaisia säännöksiä ei ole myöskään 9 c tai d artiklassa edellytetystä päätöksentekomenettelystä valvottua läpilaskua koskevissa tilanteissa, eikä muutoinkaan sellaisten oikeusapupyynnöjen täytäntöönpanosta, joiden toimeenpanosta Suomessa vastaa tutkinnanjohtaja. Näiltä osin nykyinen lainsäädäntö ei riittävästi vastaa uuden Eurojust-päätöksen velvoitteita.

Päätöksen 9 f artiklassa on säännös kansallisen jäsenen oikeudesta osallistua yhteiseen

tutkintaryhmään. Suomessa tämä on jo nyt ryhmän perustaneen esitutkintaviranomaisen suostumuksella mahdollista yhteisistä tutkintaryhmistä annetun lain 2 §:n nojalla. Laissa ei kuitenkaan ole säädetty päätöksen 9 f artiklassa edellytetystä velvoitteesta mahdollistaa jäsenen osallistuminen aina omaa jäsenvaltiotaan koskevaan tutkintaryhmään silloin, kun tutkintaryhmää rahoittaa Euroopan yhteisö.

Eurojust-lain 4 §:n nojalla kansallisella jäsenellä on vähintään yksi avustaja, joka voi toimia jäsenen sijaisena. Avustajalla on vastaava toimivalta kuin kansallisella jäsenellä, kun hän toimii jäsenen sijaisena. Säännöksiä ei ole varajäsenestä, kuten uudessa Eurojust-päätöksessä edellytetään.

Eurojust-lain 5 §:ssä on säännös Suomen edustajasta Eurojustin yhteisessä valvontaelimessä, jota uusi Eurojust-päätös ei edellytä muutettavaksi. Eurojust-lain 6 §:ssä puolestaan säädetään yhdestä tai useammasta kansallisesta yhteyshenkilöstä, jonka nimeäminen on Valtakunnansyyttäjänviraston harkinnassa. Uusi Eurojust-päätös edellyttää kansallisten yhteyshenkilöiden nimeämistä sekä sääntelyä heidän pääsystään Eurojustin asianhallintajärjestelmään..

Eurojust-lain 7 §:ssä säädetään henkilötietojen luovuttamisesta Eurojustille. Eurojustille voidaan sen pyynnöstä luovuttaa sen toimivaltaan kuuluvien tehtävien suorittamista varten tarpeelliset tiedot rikosrekisteristä ja muista oikeushallinnon henkilörekistereistä samoin edellytyksin kuin syyttäjälle. Tietojen luovuttamiseen poliisiin, rajavartiolaitoksen ja tullin henkilörekistereistä sovelletaan henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain 37 §:ää, henkilötietojen käsittelystä rajavartiolaitoksessa annetun lain (579/2005) 38 §:ää, tullilain (1466/1994) 27 §:ää sekä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 30 §:ää. Eurojust-lain 8 §:ssä on säännös yksityishenkilön oikeudesta tarkastuttaa Eurojustin käsittelemät henkilötietonsa. Uusi Eurojust-päätös ei edellytä mainittujen säännösten muuttamista.

2.2 Eurojustin toiminta käytännössä

Suomen kansallisena jäsenenä on Eurojustin toiminnan alusta lähtien toiminut valtion-

syyttäjä Eurojustin toimipaikassa Haagissa. Kansallisen jäsenen sijaisena toimivana avustajana on ollut poliisivirkamies vuoteen 2008 asti ja sen jälkeen valtiosyyttäjä. Nykyisin kansallisella jäsenellä on myös avustaja, joka on nimetty keskusrikospoliisista.

Vuonna 2008 Eurojustissa käsiteltiin yhteensä 1193 kollegiossa rekisteröityä juttua. Suomen osaston käsittelemiä tapauksia oli kaikkiaan 109, joista 43 oli Suomen viranomaisten avaamia ja 76 muiden maiden Suomelle avaamia asioita. Suomen osastolla käsiteltiin vuoden 2008 aikana 36 Suomen kansallisten viranomaisten Eurojustiin toimittamaa asiaa joista 35 oli operatiivisia juttuja ja yksi yleinen tiedustelu. Tapauksista 29 oli kahden valtion välisiä ja 6 monenvälisiä.

Muut jäsenvaltiot tekivät vuonna 2008 Eurojustin välityksellä Suomen viranomaisille rikosoikeudellista yhteistyötä koskevan pyynnön yhdeksässä operatiivisessa tapauksessa. Vain yksi näistä koski pelkästään Suomea. (Lähde: Suomen osaston toimintakertomus 2008, Eurojust.)

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Uuden Eurojust-päätöksen tavoitteena on vahvistaa Eurojustin asemaa ja sen mahdollisuuksia tukea jäsenvaltioiden välistä oikeudellista yhteistyötä sekä rajat ylittävien rikosten tutkinnan ja syytetoimien koordinoitua. Päätöksen merkittävin uudistus on kansallisia jäseniä koskevien yhteisten vähimmäistoimivaltuuksien määrittäminen. Lisäksi päätös sisältää säännöksiä kiireellisten tilanteiden koordinoitumekanismien luomisesta Eurojustiin, tietojen toimittamisesta jäsenvaltioiden viranomaisilta Eurojustille, Eurojustin kansallisen koordinaatiojärjestelmän perustamisesta sekä Eurojustin aseman vahvistamisesta suhteessa muihin organisaatioihin ja verkostoihin sekä kolmansiin valtioihin.

Esityksen tavoitteena on tehdä lainsäädäntöön uuden Eurojust-päätöksen täytäntöönpanon edellyttämät muutokset. Lakiteknisistä syistä päätöksestä aiheutuvat lainsäädäntövelvoitteet ehdotetaan edellä selostetun mukaisesti täytettäväksi kumoamalla Eurojustlaki ja säätämällä uusi saman niminen laki.

Kumoamisesta huolimatta ehdotettu laki vastaisi sisällöltään monelta osin voimassa olevaa lakia.

Kansallisen jäsenen toimivalta

Uuden Eurojust-päätöksen kansallisen täytäntönnäkönsä kannalta tärkein uudistus koskee kansallisen jäsenen toimivaltuuksia. Vuoden 2002 Eurojust-päätöksen mukaan kunkin jäsenvaltion on määriteltävä, minkälaisen ja miten laajan oikeudellisen toimivaltan se antaa kansalliselle jäsenelleen. Vähimmäisvaatimuksena vuoden 2002 päätöksessä on, että jäsen on syyttäjä, tuomari tai vastaava toimivaltaa käyttävä poliisi. Tämän lisäksi päätöksessä edellytetään, että jäsenellä on pääsy jäsenvaltionsa rikosasian käsitelyssä tarvittaviin rekisteritietoihin.

Uudessa Eurojust-päätöksessä määritellään aikaisempaa täsmällisemmin ja velvoittavammin vähimmäistoimivaltuudet, jotka kansallisilla jäsenillä on oltava. Toimivaltuudet on lueteltu edellä mainituissa 9—9 f artikloissa. Jäsenvaltio voi antaa kansalliselle jäsenelleen laajemmatkin toimivaltuudet kuin mitä päätöksessä edellytetään. Suomen kansallisen jäsenen toimivalta tulisi määritellä siten, että hän voi avustaa kansallisia viranomaisia ja siten toteuttaa Eurojustin tavoitteiden mukaisia tehtäviään mahdollisimman tehokkaasti sekä Suomen ollessa oikeusapua tarvitseva että sitä antava osapuoli.

Suomen kansalliselle jäsenelle myönnettävien toimivaltuuksien osalta voitaisiin ensinnäkin harkita sitä, että hänellä olisi nykytilaa vastaavasti valtiosyyttäjän toimivaltuudet. Tämä ei kuitenkaan täysin vastaisi uuden Eurojust-päätöksen säännöksiä, koska kansallisen jäsenen tulee tietyin edellytyksin voida tehdä päätöksiä myös sellaisista asioista, joista Suomen järjestelmässä päättää tutkinnanjohtajana toimiva virkamies. Suomessa tutkinnanjohto pääsääntöisesti kuuluu poliisille. Järjestelmä on kansainvälisesti vertailtuna poikkeuksellinen, sillä useimmissa EU:n jäsenvaltioissa rikostutkintaa johtaa syyttäjä tai tutkintatuomari. Eurojustista saatava lisäarvo toisaalta painottuu nimenomaan rikosten esitutkintavaiheeseen. Kansallisen jäsenen tehtävänä on ennen muuta avustaa kansallisia viranomaisia kansainvälistä rikosoikeudellis-

ta yhteistyötä edellyttävien rikosten tutkinnassa.

Eurojustin tehtäviä silmällä pitäen luonteva vaihtoehto olisikin, että kansallisella jäsenellä olisi valtiosyyttäjän toimivaltuuksien lisäksi tutkinnanjohtajan toimivaltuudet. Jäsenellä olisi siten laajat toimintamahdollisuudet tehdä rajat ylittävien rikosasioiden tutkintaan liittyviä päätöksiä. Eurojust-päätös ei kuitenkaan välttämättä edellytä, että kansalliselle jäsenelle tulisi myöntää täysin kansallisen tutkinnanjohtajan valtuuksia vastaava toimivalta tehdä rikostutkintaan liittyviä päätöksiä. Kansallinen jäsen ei myöskään toimi Eurojustin käsittelemissä rikosasioissa tutkinnanjohtajana, vaan hänen tehtävänsä on ainoastaan avustaa kansallisia esitutkintaviranomaisia.

Esityksessä ehdotetaan edellä mainittujen vaihtoehtojen väliin asettuvaa sääntelyä, jonka mukaan Eurojustin Suomen kansallisella jäsenellä olisi nykyisten valtiosyyttäjän toimivaltuuksien lisäksi päätöksen 9 c ja d artiklassa nimenomaisesti mainitut muut toimivaltuudet. Kansallinen jäsen voisi siten Suomen toimivaltaisen viranomaisen pyynnöstä tai suostumuksella tehdä ja panna täytäntöön myös sellaisia oikeusapupyynnöitä, joista Suomessa päättää tutkinnanjohtaja sekä määrätä Eurojustin koordinoitukokouksissa sovitusta tutkintatoimenpiteistä Suomessa. Koska valvotuista läpilaskuista ei ole kansallista lainsäädäntöä, laissa säädettäisiin nimenomaisesti kansallisen jäsenen toimivaltasta päättää tietyin edellytyksin valvotusta läpilaskusta. Jäsenellä olisi velvollisuus tehdä näiltä osin päätöksiä aina yhteistyössä kansallisen toimivaltaisen viranomaisen kanssa. Tällä pyrittäisiin varmistamaan se, että kansallisella jäsenellä on päätöstä tehdessään riittävästi tietoa käsiteltävänä olevasta rikosasiasta. Valvotun läpilaskun osalta varmistuttaisiin aina myös siitä, että läpilasku voidaan toteuttaa turvallisesti. Mainittujen tutkinnanjohtajan valtuuksia vastaavien toimivaltuuksien käyttäminen ei merkitsisi, että kansallinen jäsen toimisi asiassa tutkinnanjohtajana, vaan pääasiallinen vastuu ja päätöksentekovalta rikosasian käsittelystä olisi aina kansallisella toimivaltaisella viranomaisella. Kansallisella jäsenellä ei olisi toimival-

taa päättää myöskään sellaisista asioista, joita Suomessa päättää tuomioistuin.

Ehdotetulla sääntelyllä voitaisiin helpottaa niin sanottujen kansainvälisliityntäisten rikosten tutkintaa. Kansallisen jäsenen mahdollisuudet avustaa kansallisia esitutkintaviranomaisia paranisivat ja samalla tehostettaisiin Eurojustin toimintaa rajat ylittävien rikosasioiden käsittelyn tukemisessa. Yhtenä Eurojustin vahvistamista koskevan päätöksen tavoitteena on ollut selkeyttää kansallisen jäsenen asemaa esimerkiksi tilanteessa, jossa Eurojustin koordinaatiokokouksessa Haagissa neuvotellaan useaa jäsenvaltiota koskevista rikosasiasta, eikä asianomaisen jäsenvaltion rikoksen tutkinnasta vastaava virkamies ole itse päässyt osallistumaan kokoukseen. Kansallinen jäsen voitaisiin tällöin valtuuttaa toimimaan kansallisen virkamiehen puolesta.

Ehdotettua sääntelyä puoltaa myös se, että rikosoikeudellista yhteistyötä Euroopan unionissa on rakennettu jo vuosikymmenen ajan oikeudellisten päätösten vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen pohjalta. Periaate on kirjattu myös joulukuun 1 päivänä 2009 voimaan tulleen Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 82 artiklan 1 kohtaan (jäljempänä *Lissabonin sopimus*). Koska useimmissa jäsenvaltioissa kansainväliseen rikosoikeusapuun liittyvistä päätöksistä vastaa oikeusviranomainen, on vastavuoroista tunnustamista koskevilla oikeudellisen yhteistyön instrumenteissa pääsääntöisesti hyväksytty päätösvaltaiseksi viranomaiseksi vain oikeusviranomainen, jolla tarkoitetaan tuomaria, tutkintatuomaria, tuomioistuinta tai syyttäjää. Tällaisia instrumentteja ovat aikaisemmin mainitut EAW-puitepäätös ja jäädyttämisspuitepäätös, sekä tiettyjä poikkeusjärjestelyjä lukuun ottamatta EEW-puitepäätös.

On myös huomattava, että syyttäjän toimivaltuudet suhteessa tutkinnanjohtajan toimivaltuuksiin on määritelty laissa erityisesti kansallista rikosprosessia silmällä pitäen. Syyttäjän rooli korostuu kansainvälisissä ja etenkin Eurojustin käsittelemissä tapauksissa, jotka edellyttävät sujuvaa oikeusviranomaisten välistä yhteistyötä. Tältä osin voidaan myös viitata lakivaliokunnan mietintöön (LaVM 7/2005 vp). Mietinnössä valiokunta pitää omaisuuden tai todistusaineiston jäädyttämistä koskevien päätösten täytäntöönpanoa

Euroopan unionissa koskevan järjestelmän selkeyden kannalta tarkoituksenmukaisimpana yksinkertaista ja keskitettyä menettelyä, jossa kaikissa tilanteissa toimivaltaisena viranomaisena on syyttäjä. Lakivaliokunta on myös EU-luovuttamislaista antamassaan mietinnössä LaVM 7/2003 pitäneet perusteltuna syyttäjän keskeistä asemaa EU-luovuttamislain mukaisessa menettelyssä.

Päätöksen 9 e artiklassa jäsenvaltiolle sallitaan mahdollisuus olla antamatta kansalliselle jäsenelleen 9 c ja 9 d artiklassa tarkoitettuja toimivaltuuksia, jos tämä olisi jäsenvaltion valtiosäännön tai sen rikosoikeusjärjestelmän perusteiden vastaista poliisin, syyttäjien ja tuomareiden toimivallanjaon osalta. Poikkeaminen 9 c ja 9 d artiklan velvoitteista ei siis ole sallittua pelkästään siitä syystä, että tehtävän- tai toimivallanjako olisi kansallisesti järjestetty toisin mainittujen viranomaisten välillä.

Yleisistä syyttäjistä annetun lain 1 §:n 1 momentin mukaan syyttäjän tehtävänä on huolehtia rikosoikeudellisen vastuun toteuttamisesta rikosasian käsittelyssä, syyteharjoituksissa ja oikeudenkäynnissä asianosaisten oikeusturvan ja yleisen edun vaatimalla tavalla. Esitutkintalain (449/1987) nojalla syyttäjällä on jo nyt useita tutkinnanjohtajan tehtäviä vastaavia valtuuksia. Syyttäjä voi esimerkiksi lain 14 §:n 2 momentin nojalla toimia tutkinnanjohtajana. Syyttäjällä on myös oikeus pidättämiseen oikeutetun virkamiehen ominaisuudessa päättää useimmista esitutkinnan aikana tehtävistä pakkokeinoista. Poliisin on esitutkintalain 15 §:n 1 momentin nojalla ilmoitettava syyttäjälle alkaneesta rikostutkinnasta, kun asia ei ole yksinkertainen. Lisäksi syyttäjä voi esitutkintalain 15 §:n 2 momentin mukaan antaa poliisille erinäisiä esitutkintaa koskevia määräyksiä. Sen, että kansallinen jäsen voisi rajoitetusti päättää tietyistä kansallisesti tutkinnanjohtajalle kuuluvista oikeusapuasioista, ei siten ole katsottava merkitsevän sellaista Suomen valtiosääntöön tai rikosoikeusjärjestelmän perusteisiin kajoavaa muutosta, jota päätöksen 9 e artiklassa tarkoitetaan.

Muut lainsäädäntömuutoksia edellyttävät säännökset

Artikla 2 edellyttää, että kansallista jäsentä avustaa yksi varajäsen ja toinen henkilö avustavana jäsenenä. Varajäsenen ja avustavan jäsenen ero on, että varajäsenen on täytettävä vastaavat muodolliset kelpoisuusvaatimukset kuin varsinaisen jäsenen eli hänen on oltava syyttäjä, tuomari tai vastaavaa toimivaltaa käyttävä poliisi. Lisäksi varajäsenen tulee voida toimia kansallisen jäsenen puolesta tai sijasta. Avustavan jäsenen kelpoisuudelle ei ole asetettu vastaavia edellytyksiä. Säännöksen täytäntöönpanemiseksi Eurojust-lakiin ehdotetaan otettavaksi säännös varajäsenestä, jonka on täytettävä vastaavat kelpoisuusvaatimukset kuin kansallisen jäsenen, ja jolla on vastaava toimivalta. Avustajalta ei edellytettäisi vastaavia kelpoisuusvaatimuksia. Hän voisi kuitenkin toimia kansallisen jäsenen sijaisena, jos hän täyttää mainitut kelpoisuusvaatimukset.

Artiklassa 12 artiklassa edellytetään, että jäsenvaltiot nimeävät Eurojustia varten yhden tai useamman kansallisen yhteys henkilön. Vuoden 2002 Eurojust-päätöksessä vastaava säännös ei ole velvoittavassa muodossa. Lisäksi määrättyjen yhteys henkilöiden on voitava käyttää jäsenvaltioiden määrittelemässä laajuudessa Eurojustin asianhallintajärjestelmää. Lakiin ehdotetaan otettaviksi näiden veloitteiden täytäntöönpanoa koskevat säännökset.

Artikla 13 sisältää säännöksen velvollisuudesta toimittaa tietoja Eurojustille. Artikla sisältää yleisen jäsenvaltion toimivaltaisille viranomaisille asetetun velvollisuuden toimittaa Eurojustille kaikkia sen tehtävien suorittamiseksi tarvittavia tietoja. Vuoden 2002 Eurojust-päätöksen säännöstä tietojen toimittamisvelvollisuudesta on täsmennetty määrittelemällä ne tiedot, jotka Eurojustille on vähintään toimitettava. Lisäksi tiedot on päätöksen mukaan toimitettava järjestelmällisellä tavalla. Lakiin ehdotetaan otettavaksi säännös tietojen toimittamisvelvollisuudesta ja -tavasta.

Artiklassa 27 on säännös tietojen luovuttamisesta Eurojustilta kolmannelle valtiolle tai kansainväliselle järjestölle. Tällöin tiedot Eurojustille toimittaneen jäsenvaltion kansal-

lisen jäsenen on annettava suostumuksensa tietojen luovuttamiselle. Tarvittaessa jäsenen tulee neuvotella jäsenvaltion toimivaltaisten viranomaisten kanssa. Esityksessä ehdotetaan lakiin otettavaksi säännös siitä, että kansallinen jäsen voi suostua tiedon luovuttamiseen edellyttäen, että tieto Suomen lain mukaan saadaan luovuttaa vieraalle valtiolle tai kansainväliselle järjestölle.

4 Esityksen vaikutukset

Uuden Eurojust-päätöksen täytäntöönpano vahvistaisi Eurojustin kansallisten jäsenten asemaa ja sitä kautta parantaisi Eurojustin mahdollisuuksia tukea jäsenvaltioita rajat ylittävien rikosasioiden käsittelyssä. Myös tietojenvaihto kansallisten viranomaisten ja Eurojustin välillä tehostuisi. Se, että yhteistyötä rajat ylittävien rikosten selvittämiseksi helpotetaan, voisi edistää kiinnijäämisriskiä ja rikosoikeudellisen vastuun toteutumista EU:n alueella.

Voidaan arvioida, että Eurojustin kokoonpanoon liittyvillä ehdotuksilla ei kokonaistaloudellisesti olisi merkittäviä vaikutuksia Suomelle. Kansallisen jäsenen, varajäsenen ja avustajien palkkakustannuksista vastaisi nykyiseen tapaan se viranomainen, joista mainitut henkilöt tulevat, eikä päätös edellyttä, että muilla kuin kansallisella jäsenellä olisi oltava pysyvä toimipaikkansa Haagissa. Päätöksen 5 a artiklassa tarkoitetun päivystävän koordinaatiojärjestelmän perustamisesta seuraa, että kansallinen jäsenen, hänen varajäsenensä tai avustajansa tulisi tarvittaessa olla ympärivuorokautisessa valmiudessa vastaanottamaan ja käsittelemään Eurojustille tehtyjä toimenpidepyyntöjä. Tästä aiheutuisi päivystävälle henkilölle lisätyötä, sekä hänet palkanneelle viranomaiselle päivystyksestä aiheutuvia kustannuksia. Tällä hetkellä ei ole arvioitavissa, seuraako uudistuksista mahdollisesti tarve lisätä henkilöstöä niissä viranomaisissa, joista mainitut henkilöt tulevat. Tämä tiedetään vasta, kun Eurojustin toiminnasta uuden päätöksen mukaisesti on enemmän käytännön kokemusta. Uudistukset voivat toisaalta myös vähentää Suomessa rajat ylittäviä rikosasioita käsittelevien viranomaisten työmäärää, sillä Eurojustissa Suomea edustavien virkamiesten tehtävänä on

avustaa kansallisia viranomaisia ja siten helpottaa heidän työtään kansainvälisten rikos-oikeusapuaosioiden hoitamisessa.

5 Asian valmistelu

Uuden Eurojust-päätöksen valmisteluvaiheessa valtioneuvosto on lähettänyt eduskunnalle kirjelmän U 5/2008 vp. Lakivaliokunta on antanut asiasta lausunnon LaVL 4/2008 vp.

Oikeusministeriö asetti 1 päivänä lokakuuta 2008 työryhmän valmistelemaan lainsäädäntöä uuden Eurojust-päätöksen panemiseksi täytäntöön. Työryhmässä olivat edustettuina oikeusministeriön lainvalmisteluosasto ja kriminaalipoliittinen osasto, Valtakunnansyyttäjänvirasto, sisäasiainministeriö ja keskusrikospoliisi. Työryhmän tuli laatia ehdotuksensa hallituksen esityksen muotoon. Valmistelun aikana työryhmä kuuli Tullihallitusta, rajavartiolaitosta ja Suomen kansallista jäsentä Eurojustissa. Työryhmä antoi mietintönsä 8 päivänä toukokuuta 2009 (työryhmämietintö 2009:6). Mietintöön liitettiin sisäasiainministeriön ja keskusrikospoliisin eriävä mielipide.

Mietinnöstä pyydettiin lausunto 22 eri viranomaiselta, yhteisöltä ja asiantuntijalta. Lisäksi korkeimmalle oikeudelle varattiin tilaisuus antaa mietinnöstä lausunto. Pyydetyistä lausunnoista saapui yhteensä 16. Valvottua läpilaskua lukuun ottamatta työryhmän keskeisiin ehdotuksiin suhtauduttiin myönteisesti. Sisäasiainministeriö ja valtiovarainministeriön tulliasioista vastaava vero-osasto sekä kyseisten ministeriöiden alaiset keskusrikospoliisi, rajavartiolaitos ja tullihallitus pitivät ongelmallisena kansalliselle jäsenelle ehdotettua toimivaltaa päättää valvotusta läpilaskusta kiiretilanteessa. Helsingin hovioikeus ja Helsingin käräjäoikeus katsoivat, että ehdotuksia on tältä osin työryhmän mietintöön jätetyssä eriävässä mielipiteessä esitetyin perustein vielä harkittava. Muut lausunnonantajat puolsivat ehdotusta.

Ehdotukset on laadittu uuden Eurojust-päätöksen edellyttämin tavoin ja pyritty ratkaisuun, joka tarjoaisi Suomen viranomaisille laaja-alaiset mahdollisuudet hyödyntää Eurojustia erityisesti Suomen kansallisen jäsenen kautta. Säännökset parantaisivat Suomen

viranomaisten mahdollisuuksia pyytää kansainvälistä oikeusapua sekä saada sitä, ja helpottaisivat rajat ylittävien rikosten tutkinnan koordinoimista. Esitetyt näköhdät valvotusta läpilaskusta on otettu huomioon rajamalla valvottua läpilaskua koskeva päätöksenteko normaalitilanteissa aina kansallisten viranomaisten suostumukseen. Myös säännös kiiretilanteita varten on laadittu siten, ettei kansallinen jäsen voisi valvotusta läpilaskusta päättää ilman kansallisten viranomaisten myötävaikutusta. Voidaan myös arvioida, että tarve soveltaa säännöstä olisi ilmeisen harvinainen, koska Suomen esitutkintajärjestelmässä toimii ympärivuorokautinen päivystys.

6 Riippuvuus muista esityksistä

Oikeusministeriö ja sisäasiainministeriö asettivat 12 päivänä maaliskuuta 2007 toimikunnan valmistelemaan esitutkinta-, pakko-keino- ja poliisilain kokonaisuudistusta. Toimikunnan oli määrä tarkastella muun muassa poliisin ja syyttäjän välistä yhteistyötä ja valvottua läpilaskua koskevaa sääntelyä. Toimikunta luovutti mietintönsä 17 päivänä huhtikuuta 2009 (komiteamietintö 2009:2). Mietinnön pohjalta valmisteltavat hallituksen esitykset on määrä antaa eduskunnalle toukokuussa 2010. Nyt annettavassa esityksessä ehdotetaan täsmennettäväksi Suomen kansallisen jäsenen toimivaltaa tehdä rikosoikeudelliseen yhteistyöhön liittyviä päätöksiä, mukaan lukien valvotut läpilaskut. Ehdotukset perustuvat Eurojust-päätökseen vähimmäisedellytyksiin kansallisten jäsenten toimivaltuuksista. Ehdotuksilla ei ole tarkoitus puuttua siihen, miten esitutkinta- ja syyttäjäviranomaisten toimivalta on kansallisesti järjestetty, vaan kansallisen jäsenen toimivaltuudet on rajattu siihen, mitä Eurojust-päätöksessä edellytetään ja mikä kansainvälisessä yhteistyössä on tarpeen. Esitutkinta- ja pakkokeinolain uudistuksessa sitä vastoin on tarkasteltu lainsäädäntöä ennen muuta kansallisia tarpeita silmällä pitäen. Näin ollen se, millaiset toimivaltuudet Suomen kansalliselle jäsenelle annetaan, ei suoranaisesti riipu kansallisten viranomaisten toimivaltasäännöksistä. Tällä esityksellä sekä esitutkinta- ja pakkokeinolain uudistuksella ei siten ole sellaista välitöntä yhteyttä, joka edellyttäisi lakiehdotusta.

dotusten samanaikaista käsittelyä tai voimaantuloa.

Syyttäjien ja esitutkintaviranomaisten välistä toimivallanjakoa kansainvälisessä oikeusapuyhteistyössä käsitelty myös aikaisemmin mainitun EEW-puitepäätöksen täytäntöönpanoa koskevassa hallituksen esityksessä (HE 268/2009). Puitepäätöksen velvoitteiden johdosta esityksessä ehdotetaan syyttäjän roolin vahvistamista todisteiden hankkimiseen liittyvässä rikosoikeudellisessa yhteistyössä. Esityksessä ehdotetut ratkaisut liittyvät myös syyttäjän toimivaltuuksiin Eurojustin kansallisena jäsenenä. Välttämätöntä ei kuitenkaan ole, että EEW-puitepäätöksen ja Eurojust-päätöksen edellyttämät lainmuutokset olisi käsiteltävä tai saatettava voimaan samanaikaisesti.

Sisäasiainministeriössä on valmisteltavana hallituksen esitys henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain sekä eräiden sii-

hen liittyvien lakien muuttamisesta. Esityksessä muun muassa kansainvälistä poliisiyhteistyötä koskevien säännösten rakennetta ehdotetaan selkeytettäväksi. Esityksessä ehdotettavat lainmuutokset voivat aiheuttaa tarpeen muuttaa Eurojust-laissa olevia viittauksia henkilötietolainsäädäntöön. Esitys on määrä antaa eduskunnalle keväällä 2010.

Oikeusministeriön 27 päivänä marraskuuta 2007 asettaman syyttäjälaitoksen hallintoa koskevaa lainsäädäntöä uudistavan työryhmän esityksessä (työryhmämietintö 2008:12) ehdotetaan säädettäväksi uusi laki syyttäjälaitoksesta ja kumottavaksi muun muassa laki yleisistä syyttäjistä. Säännökset vastaisivat sisällöltään pääosin nykyisiä. Mainittu esitys vaikuttaisi nyt ehdotetussa laissa oleviin lakiviittauksiin ja syyttäjien virkanimikkeisiin. Esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle keväällä 2010.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Eurojustin vahvistamista koskeva päätös ja sen suhde Suomen lainsäädäntöön

Uuden Eurojust-päätöksen 1 artiklassa on 38 kohtaa, joilla muutetaan vuoden 2002 Eurojust-päätöstä. Päätöksen 2 artikla koskee päätöksen saattamista osaksi kansallista lainsäädäntöä ja 3 artikla voimaantuloa. Tässä jaksossa selostetaan 1 artiklan sisältöä eli vuoden 2002 päätöksen artikloihin tehtyjä muutoksia siten, että muita säännöksiä yksityiskohtaisemmin käydään läpi ne artiklamuutokset, joista ehdotetaan otettaviksi tarkentavia säännöksiä lainsäädäntöön.

Unionisopimuksen 34 artiklan 2 kohdan c alakohdan nojalla tehtyt neuvoston päätökset ovat velvoittavia, mutta niillä ei ole välitöntä oikeusvaikutusta. Siltä osin kuin päätökset eivät edellytä tarkentavaa sääntelyä kansallisessa lainsäädännössä, ne velvoittavat suoraan kansallisia viranomaisia. Tässä esityksessä uutta Eurojust-päätöstä tarkentavaa sääntelyä ehdotetaan säädettäväksi silloin, kun päätös jättää velvoitteen täytäntöönpanon laajuuden suhteen harkintavaltaa kansalliselle lainsäätäjälle tai edellyttää muutoin tarkempia täytäntöönpanosäännöksiä kansallisessa laissa. Tällaisia säännöksiä ovat kansallisen jäsenen, varajäsenen ja avustajan asemaa sekä toimivaltaa koskevat 2, 9, 9 a—d ja 9 f artiklat. Lisäksi täytäntöönpanolainsäädäntöä edellyttävät Eurojustin kansallista koordinoitijärjestelmää koskeva 12 artikla, tietojenvaihtoa Eurojustin ja jäsenvaltioiden välillä koskeva 13 artikla, asianhallintajärjestelmään pääsyä kansallisella tasolla koskeva 16 b artikla sekä 27 artikla tietojen toimittamisesta kolmansiin valtioihin ja kansainvälisiin järjestöihin.

Osa Eurojust-päätöksen säännöksistä koskee Eurojustin sisäistä organisaatiota tai toimintaedellytyksiä, joten niistä ei seuraa tarvetta tehdä muutoksia jäsenvaltioiden kansalliseen lainsäädäntöön.

2 artikla. *Eurojustin kokoonpano.* Artiklassa on säännökset kansallisesta jäsenestä, tämän varajäsenistä sekä avustavista jäsenis-

tä. Artiklan 1 kohdan mukaan Eurojustissa on kustakin jäsenvaltiosta yksi kansallinen jäsen, jonka on oltava syyttäjä, tuomari tai vastaavaa toimivaltaa käyttävä poliisi. Yleisperusteluissa selostetun mukaisesti Suomen kansallinen jäsen on Eurojustin toiminnan alusta lähtien ollut syyttäjä. Eurojust-lain 2 §:n mukaan kansallinen jäsen nimitetään määräaikaiseen virkasuhteeseen valtiosyyttäjäksi Valtakunnansyyttäjänvirastoon. Jäsenen nimittämismenettely ja kelpoisuusvaatimukset ovat samat kuin valtiosyyttäjillä. Säännös säilyisi samansisältöisenä myös uudessa laissa.

Artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava jatkuva ja tehokas osallistuminen Eurojustin päätöksen 3 artiklan mukaisten tavoitteiden saavuttamiseen. Alakohdan a mukaan kansallisella jäsenellä on oltava säännöllinen työpaikka Eurojustin toimipaikassa. Alakohdan b mukaan kansallista jäsentä avustaa yksi varajäsen ja toinen henkilö avustavana jäsenenä. Varajäsenellä ja avustajalla voi olla säännöllinen työpaikka Eurojustissa. Tarvittaessa kansallista jäsentä voi avustaa useampikin varajäsen tai avustaja. Kollegion suostumuksella heillä voi olla säännöllinen työpaikka Eurojustissa. Artiklan 3 kohdan mukaan kansallisella jäsenellä on oltava sellainen asema, että se takaa hänelle tehtävien hoitamiseen tarvittavat valtuudet. Artiklan 4 kohdan mukaan kansallisten jäsenten, varajäsenten ja avustajien oikeudellinen asema määräytyy heidän jäsenvaltionsa lainsäädännön mukaan. Varajäsenen on artiklan 5 kohdan mukaan oltava syyttäjä, tuomari tai vastaavaa toimivaltaa käyttävä poliisi. Hänen on voitava toimia kansallisen jäsenen puolesta tai sijasta. Avustajan ei ole täytettävä mainittuja edellytyksiä, mutta jos hän ne täyttää, hän voi jäsenvaltion harkinnan mukaan toimia kansallisen jäsenen puolesta tai sijasta.

Suomen kansallinen jäsen on Eurojustin toiminnan alusta lähtien toiminut Eurojustin toimipaikassa Haagissa. Kansallisella jäsenellä on Eurojust-lain 4 §:n nojalla oltava vähintään yksi avustaja, joka toimii tarvitta-

essa jäsenen sijaisena. Valtakunnansyyttäjävirasto määrää avustajan. Laissa ei ole säädetty avustajan kelpoisuusvaatimuksista, joten avustajaksi voidaan nimetä myös muu virkamies kuin syyttäjä, tuomari tai vastaava toimivaltaa käyttävä poliisi. Käytännössä kansallisen jäsenen avustajana on toiminut poliisivirkamies vuoteen 2008 asti ja sen jälkeen valtionsyyttäjä. Lisäksi kansallisella jäsenellä on joulukuusta 2008 ollut avustaja keskusrikospoliisista. Voimassa olevan Eurojust-lain 4 §:n säännös avustajasta täyttää uuden Eurojust-päätöksen 2 artiklan edellytykset avustajan nimeämisestä.

Varajäsenestä ei ole säännöksiä vuoden 2002 Eurojust-päätöksessä. Uusi Eurojust-päätös edellyttää nimeämään varajäsenen, jolla on vastaavat kelpoisuusvaatimukset kuin kansallisella jäsenellä sekä kansallisen jäsenen sijaisena toimiessaan sama toimivalta kuin kansallisella jäsenellä.

Ehdotetussa laissa olisi säännökset sekä varajäsenestä että avustajasta. Varajäsenen olisi täytettävä valtionsyyttäjän kelpoisuusvaatimukset, jotta hänellä olisi kansallisen jäsenen sijaisena toimiessaan sama toimivalta kuin kansallisella jäsenellä. Avustaja voisi toimia kansallisen jäsenen sijaisena vain, jos hän täyttää kansallisen jäsenen kelpoisuusvaatimukset.

Artiklan 6—8 kohdat koskevat Eurojustin yhdistämistä kansalliseen koordinaatiojärjestelmään, yhteystuomareiden lähettämistä Eurojustista kolmansiin valtioihin ja Eurojustin sihteeristöä. Säännökset eivät edellytä lainsäädännön muuttamista.

3 artikla. Tavoitteet. Artiklaa on päivitetty viittaamalla vastavuoroisen tunnustamisen insutrumenteihin jäsenvaltioiden välisessä oikeudellisessa yhteistyössä sekä muuttamalla viittauksia uudella Eurojust-päätöksellä muutettuihin kohtiin. Sisältö vastaa muutoin vuoden 2002 päätöstä.

4 artikla. Toimivalta. Artiklassa määritellään ne rikollisuuden lajit, jotka kuuluvat Eurojustin yleiseen toimivaltaan. Päätöksellä artiklan 1 kohdan a alakohtaa on muutettu niin, ettei siinä enää viitata vuoden 1995 Europol-sopimuksen 2 artiklassa määriteltyihin rikoksiin, vaan yleisesti niihin rikollisuuden lajeihin ja rikoksiin, joiden osalta Europol on toimivaltainen. Muutoksen johdosta vuoden

2002 Eurojust-päätöksen 4 artiklan 1 kohdan b alakohta on poistettu. Muutetun sanamuodon johdosta Eurojustin toimivaltaan kuuluvat rikokset muuttuvat samalla kun Europolin toimivaltaan kuuluvien rikosten luetteloa Europolin perustamisasiakirjassa muutetaan. Rikokset, joiden osalta Europol ja Eurojust ovat toimivaltaisia, perustuvat neuvoston 6 päivänä huhtikuuta 2009 hyväksymään Euroopan poliisivirastoa koskevaan päätökseen (2009/371/YOS), jäljempänä *Europol-päätös*, 4 artiklan 1 kohtaan ja päätöksen liitteeseen. Europolin toimivaltaan kuuluvat esimerkiksi terrorismi, laiton huumausainekauppa, ihmiskauppa, laittoman maahantulon järjestäminen, moottoriajoneuvoihin kohdistuva rikollisuus, tietoverkkorikokset ja ympäristör rikokset.

Eurojustin yleinen toimivalta käsittää c alakohtaan lisäksi muut rikokset, jotka on tehty a alakohtassa mainittujen rikosten yhteydessä. Vuoden 2002 Eurojust-päätöksen 4 artiklan 2 kohtaa ei ole muutettu. Sen mukaan Eurojust voi tavoitteidensa toteuttamiseksi avustaa jäsenvaltiota myös muiden kuin 1 kohdassa mainittujen rikosten tutkinnassa ja syytötoimissa, jos jäsenvaltion toimivaltainen viranomainen sitä pyytää.

5 a artikla. Päivystävä koordinaatio. Artiklassa on säännökset Eurojustin päivystävästä koordinaatiosta. Vastaavaa säännöstä ei sisälly vuoden 2002 Eurojust-päätökseen. Artiklan mukaan Eurojustiin perustetaan kiireellisiä tapauksia varten päivystävä koordinaatio, jolla on valmius vastaanottaa ja käsitellä sille toimitettuja pyyntöjä kaikkina vuorokauden aikoina. Päivystävään koordinaatioon kuuluu kustakin jäsenvaltiosta joko kansallinen jäsen, tämän varajäsen tai avustaja, jolla on oikeus toimia kansallisen jäsenen sijaisena. Käytännössä säännös edellyttää, että mainittujen henkilöiden työtehtävät on järjestetty siten, että kaikkina vuorokauden aikoina yhdellä heistä on valmius vastaanottaa ja toimittaa päivystävään koordinaatioon saapunut pyyntö asianomaisen jäsenvaltion päivystävän koordinaation edustajalle. Edustajan on toimittava pyynnön täytäntöönpanemiseksi käyttämällä päätöksen mukaisia kansallisen jäsenen toimivaltuuksia. Säännös ei välttämättä edellytä, että kansallisen koordinaation edustaja päivystää Eurojustin toi-

mipaikassa Haagissa. Eurojustissa päivystää ympärivuorokautisesti erillinen koordinaation yhteyspiste, jonka kautta pyynnöt toimitetaan kansallisen koordinaation edustajalle.

6 artikla. *Kansallisten jäsenten välityksellä toimivan Eurojustin tehtävät.* Artiklassa on säädetty toimenpiteistä, joita Eurojust voi tehdä kansallisten jäsentensä välityksellä.

Vuoden 2002 Eurojust-päätöksen 6 artiklan teksti on muutettu artiklan 1 kohdaksi. Kohdan a alakohdan sanamuotoa on muutettu. Kun vuoden 2002 Eurojust-päätöksen 6 artiklan a alakohdan nojalla Eurojust voi pyytää jäsenvaltion toimivaltaisia viranomaisia harkitsemaan alakohdassa mainittuja toimenpiteitä ja päätöksiä, uudella Eurojust-päätöksellä säännöstä on muutettu niin, että Eurojust voi pyytää, perustellen pyyntönsä, toimivaltaisia viranomaisia tekemään mainittuja toimenpiteitä tai päätöksiä. Toimenpiteet koskevat tutkinnan tai syytetoimien aloittamista, eri jäsenvaltioiden viranomaisten välistä koordinaointia, yhteisen tutkintaryhmän perustamista ja tietojen antamista Eurojustille. Toimenpiteiden luetteloon on lisätty erityisten tutkintatoimien sekä muiden tutkintaja syytetoimien toteuttaminen. Artiklasta on poistettu oikeusapupyynnöiden välittämistä tietyissä tilanteissa koskeva g alakohta.

Eurojust ei voi edelleenkään kansallisen jäsenen välityksellä antaa jäsenvaltion viranomaisia velvoittavia määräyksiä. Artiklaan on kuitenkin lisätty 2 kohta, jonka mukaan toimivaltaisten kansallisten viranomaisten on vastattava ilman aiheetonta viivytystä artiklan mukaisesti tehtyihin pyyntöihin.

7 artikla. *Kollegiona toimivan Eurojustin tehtävät.* Artiklassa mainitaan toimenpiteet, joita Eurojust voi tehdä kollegiona. Vuoden 2002 Eurojust-päätöksen teksti on muutettu 1 kohdaksi. Artiklaan on lisätty 2 kohta, jonka mukaan kollegio voi antaa ei-sitovan lausunnon tutkinnan tai syytetoimien aloittamista koskevasta toimivaltaristiriidasta jäsenvaltioiden välillä. Artiklaan on myös lisätty 3 kohta, joka koskee oikeudellista yhteistyötä koskevien pyyntöjen ja päätösten täytäntöönpanoon liittyvien toistuvien ongelmien ilmoittamista Eurojustille ja kollegion ei-sitovan lausunnon antamista asiasta.

Eurojustille ei myöskään kollegiona ole myönnetty ylikansallisia toimivaltuuksia

määrätä rikosasian käsittelystä jäsenvaltioita velvoittavasti.

8 artikla. *Pyynnöiden ja Eurojustin lausuntojen seuranta.* Artiklan mukaan jäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen, joka ei noudata Eurojustin pyyntöä tai lausuntoa, on perusteltava ratkaisunsa. Päätöksellä perusteluvollisuus on laajennettu koskemaan myös 6 artiklan 1 kohdan a alakohdassa tarkoitettuja tutkinta- ja syytetoimia koskevia pyyntöjä, jotka Eurojust tekee kansallisen jäsenen välityksellä, sekä 7 artiklan 2 ja 3 tarkoitettuja Eurojustin kollegion ei-sitovia lausuntoja. Perustelut on ilmoitettava viipymättä. Artiklassa on myös säännökset perusteluvollisuutta koskevista poikkeuksista, jotka koskevat kansallisten turvallisuusetujen vahingoittumista tai henkilöiden turvallisuuden vaarantumista.

Artiklojen 3—8 ei ole katsottava edellyttävän tarkentavaa sääntelyä kansallisessa lainsäädännössä. Siltä osin kuin säännöksissä asetetaan velvoitteita kansallisille viranomaisille, niitä on pidettävä riittävän täsmällisinä sovellettaviksi sellaisenaan.

9 artikla. *Kansalliset jäsenet.* Artiklan 1 kohdan mukaan kansallisen jäsenen toimikausi kestää vähintään neljä vuotta. Jäsenvaltio voi nimittää kansallisen jäsenen uudeksi toimikaudeksi. Toimikauden keskeyttäminen edellyttää perusteltua ilmoitusta asiasta neuvostolle. Jos kansallinen jäsen on Eurojustin puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja, hänen toimikautensa on oltava vähintään niin pitkä, että hän ehtii hoitaa tehtävänsä puheenjohtajana tai varapuheenjohtajana ennen toimikautensa päättymistä.

Kohdan 2 mukaan kaikki Eurojustin ja jäsenvaltioiden välinen tietojenvaihto tapahtuu kansallisen jäsenen välityksellä.

Kohdassa 3 edellytetään, että Eurojustin kansalliselle jäsenelle sallitaan pääsy kansallisiin rikosrekistereihin, pidätettyjä henkilöitä koskeviin rekistereihin, tutkintarekistereihin, DNA-rekistereihin ja muihin rekistereihin, joissa hän katsoo olevan tehtäviensä suorittamiseksi tarpeellista tietoa. Kansallisella jäsenellä on oltava vähintään yhtä laajat oikeudet saada tietoa kyseisistä rekistereistä kuin hänellä olisi toimiessaan kansallisena syyttäjänä, tuomarina tai poliisina.

Eurojust-lain 2 §:n mukaan Suomen kansallinen jäsen nimitetään määräaikaiseen valtiosyyttäjän virkasuhteeseen Valtakunnan-syyttäjänvirastoon. Kansallisen jäsenen toimikausi on neljä vuotta ja se voidaan uudistaa kerran. Lain 3 §:ssä säädetään kansallisen jäsenen toimivallasta. Pykälän nojalla kansallisella jäsenellä on valtiosyyttäjän toimivalta Eurojustin toimivaltaan kuuluvissa asioissa. Syyttäjän tiedonsaantioikeudesta säädetään yleisistä syyttäjistä annetun lain 11 §:ssä. Syyttäjän tiedonsaantioikeutta on marraskuussa 2001 voimaan tulleella lainmuutoksella 848/2001 laajennettu siten, että syyttäjällä on vastaava oikeus kuin poliisilla saada salassa pidettäviä tietoja muilta viranomaisilta ja julkista tehtävää hoitavilta yhteisöiltä. Syyttäjän tietojensaantioikeudesta säädetään myös henkilötietojen käsittelystä poliisitoimissa annetun lain 19 §:n 1 momentin 9 kohdassa. Sen mukaan syyttäjällä on oikeus saada tehtäviensä hoitamisessa tarvittavia tietoja rekistereistä yleisistä syyttäjistä annetun lain 11 §:ssä säädetyssä laajuudessa.

Kansallisella jäsenellä on siten voimassa olevan lain mukaan päätöksen 9 artiklan 3 kohdassa edellytetty tiedonsaantioikeus. Säännös ei sinällään velvoita jäsenvaltioita perustamaan uusia rekistereitä, vaan velvoittaa ainoastaan kansallisen jäsenen saamaan jäsenvaltionsa rekistereistä tietoa yhtä laajalti kuin mitä hän saisi toimiessaan kansallisena syyttäjänä, tuomarina tai poliisina.

9 a artikla. *Kansalliselle jäsenelle kansallisella tasolla annettu toimivalta.* Artiklan 1 kohdan mukaan kansallisen jäsenen käyttäessä 9 b, 9 c ja 9 d artiklassa tarkoitettuja valtuuksia, hän käyttää niitä toimivaltaisena kansallisena viranomaisena. Siten valtuuksien käyttäminen ei merkitse Eurojustin ylikansallista toimivaltaa. Jäsen toimii kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti ja 9 a—9 e artiklassa vahvistetuilla edellytyksillä. Säännökset koskevat kansallisen jäsenen valtuuksia välittää ja seurata oikeusapupyynnöitä (9 b artikla), tehdä oikeudellista yhteistyötä ja tutkintaa koskevia päätöksiä toimivaltaisen kansallisen viranomaisen pyynnöstä tai suostumuksella (9 c artikla) ja kiiretilanteissa (9 d artikla) sekä valtuuksien rajoittamista (9 e artikla). Tehtäviä hoitaessaan kansallisen jäsenen on tarvittaessa annettava ilmoitus, kun

hän toimii 9 a—9 d artiklan mukaisesti kansalliselle jäsenelle annettujen valtuuksien nojalla.

Artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on määriteltävä kansallisen jäsenensä valtuudet oikeudellisessa yhteistyössä. Kansallisella jäsenellä on oltava vähintään päätöksen 9 b artiklassa määritellyt tavanomaiset valtuudet sekä 9 c ja d artiklassa tarkoitettut valtuudet, jotka hänellä olisi toimiessaan kansallisena syyttäjänä, tuomarina tai poliisina. Kyseessä ovat siis vähimmäistoimivaltuudet, mikä merkitsee sitä, ettei estettä ole myöntää kansalliselle jäsenelle laajempia toimivaltuuksia kuin mitä artikloissa edellytetään. Valtuuksia voidaan rajoittaa vain 9 e artiklassa mainituista syistä, jotka liittyvät valtiosäännön vastaisuuteen tai rikosoikeusjärjestelmän perusteisiin.

9 b artikla. *Tavanomaiset valtuudet.* Artikla sisältää säännökset tavanomaisista valtuuksista, jotka kaikilla kansallisilla jäsenillä tulee olla. Artiklan 1 kohdan mukaan kansallisella jäsenellä on oltava oikeus toimivaltaisena kansallisena viranomaisena vastaanottaa ja toimittaa oikeudellista yhteistyötä koskevia pyynnöitä, helpottaa ja seurata niiden täytäntöönpanoa sekä toimittaa pyynnöitä koskevia lisätietoja. Kansalliselle toimivaltaiselle viranomaiselle on ilmoitettava viipymättä valtuuksien käytöstä. Jos oikeusapupyynnöitä ei ole kokonaan pantu täytäntöön, kansallinen jäsen voi 2 kohdan mukaan pyytää jäsenvaltionsa toimivaltaista viranomaisesta ryhtymään täydentäviin toimenpiteisiin, jotta pyyntö voidaan kaikilta osin panna täytäntöön.

Suomen kansallinen jäsen voi nykyisin valtiosyyttäjän toimivaltuuksin vastaanottaa, toimittaa ja seurata oikeusapupyynnöitä sekä tarvittaessa pyytää niitä koskevia täydentäviä toimenpiteitä. Jäsenellä on näin ollen jo Eurojust-päätöksen 9 a ja b artiklassa tarkoitettu toimivalta.

Artikla 9 c. *Toimivaltaisen kansallisen viranomaisen suostumuksella käytetyt valtuudet.* Artiklassa luetellaan toimenpiteet, joihin kansallisella jäsenellä tulee olla toimivalta ryhtyä edustamansa jäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen pyynnöstä tai suostumuksella. Näitä ovat 1 kohdan mukaan oikeudellista yhteistyötä koskevien pyyntöjen esittä-

minen ja täytäntöönpano (a ja b alakohta), Eurojustin koordinaatiokokouksessa tarpeelliseksi katsottujen tutkintatoimien määrääminen (c alakohta) sekä luvan myöntäminen valvottuihin läpilaskuihin ja niiden koordinoiminen (d alakohta). Päätösvalta alakohdissa b—d tarkoitetuissa tilanteissa rajoittuisi luonnollisesti kansallisen jäsenen omassa jäsenvaltiossa toteutettaviin toimenpiteisiin. Kohdan 2 mukaan artiklassa tarkoitettuja valtuuksia käyttää periaatteessa toimivaltainen kansallinen viranomainen.

Voimassaolevassa Eurojust-laissa ei ole säännöksiä siitä, että kansallinen jäsen voisi tehdä Eurojust-päätöksen 9 c artiklassa tarkoitettuja päätöksiä silloin, kun kyse on toimenpiteestä, josta jäsenellä ei kansallisesti ole toimivaltaa valtiosyyttäjänä päättää. Esimerkiksi pakkokeinolain (450/1987) mukaan tietyistä pakkokeinoista päättäminen kuuluu tuomioistuimille. Osasta pakkokeinoista taas voi päättää pidättämiseen oikeutettu virkamies tai tutkinnanjohtaja. Myös poliisilain (493/1995) 3 luvussa on säännöksiä eri tiedonhankintakeinoista päättämiseen toimivaltaisista viranomaisista. Toimivaltaisten esitutkinta- ja syyttäväviranomaisten tehtävät on määritelty myös alueellisesti. Se, että esimerkiksi toimivalta päättää kotietsinnästä pakkokeinolain 5 luvun 3 §:n mukaan on pidättämiseen oikeutetulla virkamiehellä, ei oikeuta käyttämään tätä toimivaltuutta toisen viranomaisen tehtäväalueella. Myöskään syyttäjä ei lähtökohtaisesti voi puuttua sellaisen rikosasian hoitamiseen, joka on määrätty toiselle syyttäjälle. Lisäksi esimerkiksi EU-luovuttamislaisissa ja jäädyttämislaisissa tarkoitettujen syyttäjän tehtävien on keskitetty Helsingin, Kuopion, Oulun ja Tampereen käräjäoikeuksien tuomiopiireissä toimiville syyttäjille. Vain erityisistä syistä toimivaltaisena syyttäjänä voi olla muu syyttäjä.

Valvottua läpilaskua voidaan pitää yhtenä rikostutkintaan liittyvänä tiedonhankinnan tapana. Suomessa se on ymmärretty esitutkintatoimenpiteiden siirtämisenä, joka näin ollen liittyy poliisilain 5 §:n 1 momenttiin ja jonka tavoitteena on selvittää ja saada tietoja laajemmasta rikoskokonaisuudesta ja siihen osallistuneista tahoista. Usein valvottua läpilaskua käytetään keinona selvittää rajat ylittävää, kansainvälistä rikollisuutta. Laittomik-

si epäiltyjä tavaraeriä ei pysäytetä, vaan niitä valvotaan, kunnes ne saapuvat määränpäähänsä. Tarkoituksena on paljastaa mahdollisimman monta rikolliseen menettelyyn syyllistynyttä henkilöä. Valvotussa läpilaskussa poliisi voi myös osallistua itse kuljetukseen.

Suomen kansallinen lainsäädäntö ei sisällä säännöksiä valvotusta läpilaskusta, vaikka se toimintatapana tunnetaan Suomesta sitovissa kansainvälisissä yhteistyövelvoitteissa. Kansainvälisiin instrumentteihin sisältyy myös valvotun läpilaskun määritelmiä. Esimerkiksi kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden vastaisen Yhdistyneiden kansakuntien yleissopimuksen (SopS 20/2004, jäljempänä YK:n järjestäytyneen rikollisuuden vastainen sopimus) 2 artiklan i kohdan mukaan valvotulla läpilaskulla tarkoitetaan menettelytapaa, jonka avulla sallitaan laittomien tai laittomiksi epäiltyjen lähetysten kuljettaminen yhden tai useamman valtion alueelta, alueen läpi tai alueelle kyseisten valtioiden toimivaltaisten viranomaisten tietien ja valvonnassa, rikosten tutkimiseksi ja rikokseen osallisten henkilöiden tunnistamiseksi. Mainitun yleissopimuksen lisäksi valvottuun läpilaskuun liittyvää sääntelyä sisältyy esimerkiksi aikaisemmin mainittuun vuoden 2000 oikeusapusopimukseen, Euroopan unionin jäsenvaltioiden tullihallintojen keskinäisestä avunannosta ja yhteistyöstä tehtyyn yleissopimukseen (SopS 147/2004) sekä huumausaineiden ja psykotrooppisten aineiden laitonta kauppaa vastaan tehtyyn Yhdistyneiden kansakuntien yleissopimukseen (SopS 44/1994).

Valvottu läpilasku on mainittu kansainvälisestä oikeusavusta rikosasioissa annettua lakia (4/1994) jäljempänä rikosoikeusapulaki, koskevassa hallituksen esityksessä (HE 61/1993 vp) lain 1 §:n 6 kohdassa tarkoitettuna muuna rikosasian käsittelyä varten tarvittavana oikeusapuna, jota Suomi voi oikeusapupyynnön johdosta antaa. Myös lakivaliokunta on katsonut mainitun säännöksen kattavan valvottuja läpilaskuja koskevan yhteistyön (LaVM 25/1993 vp). Lainsäädäntöön ei tällä hetkellä sisälly nimenomaisia säännöksiä päätöksentekotoimivallasta valvottua läpilaskua koskevissa oikeusaputilanteissa, joten estettä ei sikäli olisi sille, että valtakunnansyyttäjän valtuuksin toimiva

Suomen kansallinen jäsen voisi antaa luvan valvotulle läpilaskulle, jos edellytykset tällaisen oikeusavun antamiseen rikosoikeusapulaian mukaan toteutuisivat. Käytännössä valvotusta läpilaskusta Suomessa päättää esitutkintaviranomaisen päällikkötason virkamies. Valvottuun läpilaskuun voi olla myös tarpeen liittää pakkokeinolain 5a luvun 4 b §:ssä tarkoitettua teknistä seurantaa, josta luvun 5 §:n 4 momentin mukaan päättää tutkinnanjohtaja.

Vuoden 2010 alussa tuli voimaan poliisin, tullin ja rajavartiolaitoksen yhteistoiminnasta annettu laki (687/2009, jäljempänä PTR-laki). Lain 4 §:ssä ovat säännökset menettelystä valvotun läpilaskun toteuttamisessa sekä yhteistyön järjestämisestä poliisin, tullin ja rajavartiolaitoksen välillä. Laki ei kuitenkaan sisällä säännöksiä valvotun läpilaskun aineellisesta sisällöstä. Pykälän 4 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää tarkemmin valvottuun läpilaskuun liittyvästä päätöksentekomenettelystä.

Eduskunnassa on toistuvasti pidetty puutena sitä, ettei valvotusta läpilaskusta ole kansallisia säännöksiä ja kiirehditty niiden aikaansaamista (EV 92/2003 vp, LaVM 5/2003 vp, HaVM 2/2004 vp, LaVL 23/2008 vp, PeVL 35/2008 vp). Valvotun läpilaskun asianmukaista sääntelyä on pidetty myös oikeusturvakysymyksenä sekä rikoksesta epäiltyjen että viranomaisten näkökulmasta. Kansainvälisessä yhteistyössä tulisi voida helposti selvittää, mitkä ovat viranomaisten toimivaltuudet ja mahdollisuudet osallistua operatiiviseen yhteistyöhön yksittäisessä tapauksessa (LaVL 23/2008 vp).

Eurojust-päätöksellä ei puututa toimivaltaanjakoon kansallisissa tapauksissa esitutkintaviranomaisten, syyttäjien tai tuomioistuinten välillä. Päätöksen tarkoituksena on ainoastaan edistää sitä, että jäsenvaltioiden toimivaltaiset viranomaiset mahdollisimman laajalaisesti hyödyntäisivät Eurojustia kansallisten jäsentensä avulla. Suomen toimivaltainen viranomainen voisi esimerkiksi valtuuttaa kansallisen jäsenen tekemään hänen puolestaan oikeusapupyynnön vieraalle valtiolle tai päättämään tutkinnanjohtajan pyynnöstä rikosasiaan liittyvästä, Eurojustin koordinointikokouksesta sovitusta toimenpiteestä silloin, kun tutkinnanjohtaja ei itse ole päässyt

kokoukseen osallistumaan. Kun kyse olisi oikeudellista yhteistyötä koskevan pyynnön täytäntöönpanosta, kansallinen jäsen voisi Suomessa täytäntöönpanosta vastaavan viranomaisen suostumuksella selvittää, voidaanko pyyntöön asia koskevien kansainvälisten instrumenttien sekä Suomen lain mukaan suostua ja myönteisessä tapauksessa määrätä pyyntö pantavaksi täytäntöön Suomessa. Tarve siirtää päätösvalta kansalliselle jäsenelle voisi johtua esimerkiksi siitä, että pyyntö olisi pantava täytäntöön kiireellisesti tai tiettyä menettelyä noudattaen, jolloin päätöksentekoa voisi jouduttaa se, että päätösvalta siirrettäisiin kansallisen jäsenelle. Pyyntöön täytäntöönpano kuitenkin määräytyisi Suomen lain mukaan. Siten, jos esimerkiksi kyse olisi takavarikkoa edellyttävästä oikeusapupyynnöstä, se tulisi viedä käräjäoikeuden vahvistettavaksi siten kuin pakkokeinolain 4 luvun 15 a §:ssä säädetään.

Kansallisen jäsenen toimivaltaa kaikissa tilanteissa rajaisi se, että Eurojust voi toimia vain sille asetettujen tavoitteiden ja tehtävien mukaisesti. Kansallisen jäsenen tehtävänä on avustaa jäsenvaltioiden toimivaltaisia viranomaisia kahta tai useampaa jäsenvaltiota koskevien rikosten tutkinnassa ja syytöissä. Siten esimerkiksi rikosten estäminen tai tiedustelutyypinen toiminta sekä rangastusten täytäntöönpano jää Eurojustin ja myös kansallisen jäsenen toimivallan ulkopuolelle.

Kaiken kaikkiaan 9 c artiklasta johtuvia lainmuutoksia ei viranomaisten toimivaltuuksia ajatellen ole pidettävä ongelmallisina, koska kansallisella jäsenellä ei olisi toimivaltaa päättää 9 c artiklassa tarkoitetuista toimenpiteistä yksin, vaan hän toimisi aina kansallisen viranomaisen pyynnöstä tai suostumuksella.

Eurojust-lakiin ehdotetaan otettavaksi säännös siitä, että kansallinen jäsen voisi Suomen toimivaltaisen viranomaisen pyynnöstä tehdä päätöksiä 9 c artiklassa tarkoitetuista toimenpiteistä. Eurojustin tavoitteet ja tehtävät huomioon ottaen toimivalta kattaisi sellaiset toimenpiteet, joista päättäminen Suomessa kuuluisi esitutkintaviranomaisen tai syyttäjän toimivaltaan. Selvyyden vuoksi lakiin myös otettaisiin kaikkiin kansallisen jäsenen toimivaltuuksiin soveltuva säännös, jonka mukaan rikosoikeudellista yhteistyötä

koskevien pyyntöjen tekemisestä ja niiden täytäntöönpanosta on muutoin voimassa, mitä siitä on säädetty tai sovittu.

Artikla 9 d. *Kiireellisissä tapauksissa käytetyt valtuudet.* Artikla koskee kansallisen jäsenen valtuuksia kiiretilanteissa, joissa hän ei voi riittävän nopeasti määritellä toimivaltaista kansallista viranomaista tai olla tähän yhteydessä. Kansallinen jäsen voi tällöin myöntää luvan valvottuihin läpilaskuihin ja koordinoita niitä jäsenvaltiossaan (a kohta) sekä panna täytäntöön jäsenvaltionsa osalta oikeudellista yhteistyötä koskevan pyynnön tai päätöksen (b kohta). Kun toimivaltainen kansallinen viranomainen on määritelty, tai siihen on saatu yhteys, sille on ilmoitettava valtuuksien käytöstä.

Kansallisella jäsenellä on jo nykyisen lainsäädännön nojalla päätöksen 9 d artiklassa tarkoitettuja toimivaltuuksia tehdä päätöksiä kiiretilanteissa. Vaikka päävastuu rikosasian käsittelystä ja kansallisilla toimivaltaisilla viranomaisilla, kansallisella jäsenellä on voimassaolevan Eurojust-lain 3 §:n 2 momentin mukaan toimivalta kiireellisissä tilanteissa ryhtyä itse välttämättömiin toimenpiteisiin. Aikaisemmin selostetun mukaisesti sääntelyllä on hallituksen esityksen mukaan pyritty turvaamaan se, että päätös voidaan tehdä myös nopeaa reagointia vaativista tutkintatoimenpiteistä, vaikka tutkinnasta kotimaassa vastaava viranomaista ei tavoitettaisi.

Eurojust-lakiin ehdotetaan otettavaksi säännös myös kansallisen jäsenen toimivaltaista kiiretilanteissa. Säännöksen mukaan kansallisella jäsenellä olisi kiiretilanteessa toimivalta päättää luvan myöntämisestä valvottuun läpilaskuun ja sen koordinoimisesta Suomessa, oikeudellista yhteistyötä koskevan pyynnön täytäntöönpanosta Suomessa sekä Eurojustin koordinoitokouksessa tarpeelliseksi katsotun tutkintatoimen suorittamisesta Suomessa. Säännöksessä myös täsmennettäisiin kansallisen jäsenen ja Suomen toimivaltaisten viranomaisten välistä yhteistyö- ja yhteydenpitovelvoitetta siten, että kansallinen jäsen voisi kiiretilanteissa tehdä päätöksen asiassa oltuaan ensin yhteydessä toimenpiteen täytäntöönpanosta Suomessa vastaavaan viranomaiseen. Siten toimivalta rajoituisi tilanteeseen, jossa toimenpiteestä päät-

tävään päällikkötason virkamieheen ei saataisi yhteyttä. Säännöksessä myös todettaisiin, että toimivalta päättää toimenpiteen jatkamisesta palautuisi kansallisesti toimivaltaiselle viranomaiselle heti, kun viranomaiseen on saatu yhteys. Ottaen huomioon, että Suomen esitutkintajärjestelmässä toimii ympärivuorokautinen päivystys, voidaan olettaa, että säännöstä olisi tarve soveltaa äärimmäisen harvoin. Myös Suomen maantieteellisen sijainnin perusteella voidaan arvioida, että valvottua läpilaskua koskevat pyynnot olisivat harvinaisia.

Artikla 9 e. *Kansallisten jäsenten pyynnot, joiden osalta valtuuksia ei voida käyttää.* Artikla sisältää säännökset perusteista, joiden nojalla 9 c artiklassa ja 9 d artiklassa tarkoitettujen valtuuksien käytöstä voidaan poiketa. Poikkeaminen on sallittua, jos toimivallan siirtäminen kansalliselle jäsenelle olisi valtiosäännön tai rikosoikeusjärjestelmän perusteiden vastaista poliisin, syyttäjien ja tuomareiden toimivallan jaon osalta, syyttäjäviranomaisten välisen tehtävienjaon osalta tai asianomaisen jäsenvaltion liittovaltiorakenteen osalta. Tällöin kansallisella jäsenellä tulee olla ainakin toimivalta esittää ehdotus viranomaiselle, joka on toimivaltainen käyttämään 9 c ja 9 d artiklassa tarkoitettuja valtuuksia. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että toimivaltainen kansallinen viranomainen käsittelee viipymättä kansallisen jäsenen esittämän pyynnön.

Yleisperusteluissa esitetyistä syistä esityksessä ei ehdoteta poikkeamista 9 d artiklassa ja 9 c artiklassa tarkoitetuista toimivaltuuksista.

9 f artikla. *Kansallisen jäsenen osallistuminen yhteisiin tutkintaryhmiin.* Artikla sisältää säännöksen kansallisen jäsenen osallistumisesta yhteisiin tutkintaryhmiin. Säännöksen mukaan jäsenellä on oltava oikeus osallistua puitepäätöksen 2002/465/YOS mukaisiin yhteisiin tutkintaryhmiin ja niiden perustamiseen. Jäsenvaltiot voivat kuitenkin edellyttää kansallisen jäsenen osallistumiselta kansallisen toimivaltaisen viranomaisen suostumusta. Kansalliset jäsenet tai heidän varajäsenensä tai avustajansa on säännöksen mukaan kutsuttava osallistumaan yhteiseen tutkintaryhmään, joka koskee heidän jäsenvaltiotaan ja jota varten myönnetään Euroo-

pan yhteisön rahoitusta sovellettavien rahoitusvälineiden mukaisesti. Kunkin jäsenvaltion olisi myös määriteltävä, osallistuuko kansallinen jäsen yhteiseen tutkintaryhmään kansallisena toimivaltaisena viranomaisena vai Eurojustin edustajana.

Voimassaolevassa Eurojust-laissa ei ole erityissäännöksiä kansallisen jäsenen osallistumisesta yhteisiin tutkintaryhmiin. Yhteistä tutkintaryhmistä annetun lain 2 §:n nojalla tutkintaryhmä koostuu sen perustaneiden valtioiden toimivaltaisista viranomaisista. Tutkintaryhmään voi kuulua myös syyttäjiä (HE 186/2002 vp). Lisäksi tutkintaryhmän perustamisesta tehdyssä sopimuksessa voidaan erikseen määrätä, että tutkintaryhmään voi sen perustaneiden viranomaisten suostumuksella kuulua muita henkilöitä kuin jäsenvaltioiden virkamiehiä, esimerkiksi Eurojustin tai Europolin edustajia. Koska Eurojustin kansallinen jäsen on 9 f artiklan mukaan kutsuttava sellaisiin tutkintaryhmiin, joita varten myönnetään Euroopan yhteisön rahoitusta, ehdotetaan lakiin otettavaksi säännös tästä velvollisuudesta.

Laissa ei ole säännöksiä siitä, osallistuuko kansallinen jäsen tutkintaryhmään kansallisena toimivaltaisena viranomaisena vai Eurojustin edustajana. Ehdotetun lain mukaan jäsen toimisi yhteisessä tutkintaryhmässä Suomen toimivaltaisena syyttävänä viranomaisena.

10 artikla. Kollegio. Artikla sisältää säännökset Eurojustin kollegion kokoonpanosta, kollegion työjärjestyksen hyväksymismenettelystä ja kollegion päätöksentekomenettelystä. Uudella Eurojust-päätöksellä on muutettu kollegion työjärjestyksen hyväksymismenettelyä niin, että neuvosto hyväksyy kollegion ehdottaman työjärjestyksen vuoden 2002 Eurojust-päätöksessä edellytetyn yksimielisen päätöksen sijaan määränemmistöllä.

12 artikla. Eurojustin kansallinen koordinoitijärjestelmä. Artikla sisältää säännökset Eurojustin kansallisesta koordinoitijärjestelmästä. Artiklalla korvataan vuoden 2002 Eurojust-päätöksen 12 artikla kansallisten yhteyshenkilöiden nimeämisestä. Artiklan 1 kohdan mukaan kunkin jäsenvaltion on nimettävä Eurojustia varten vähintään yksi kansallinen yhteyshenkilö. Artiklan 2 kohdassa jäsenvaltiolle asetetaan velvollisuus

kahden vuoden kuluessa päätöksen voimaantulosta perustaa kansallinen koordinoitijärjestelmä, joka koordinoi a—d alakohdassa tarkoitettujen yhteyshenkilöiden toimintaa. Mainittuja yhteyshenkilöitä ovat Eurojustin kansalliset yhteyshenkilöt (a alakohta), Eurojustin terrorismiasioiden kansallinen yhteyshenkilö (b alakohta), Euroopan oikeudellisen verkoston kansallinen yhteyshenkilö ja enintään kolme muuta Euroopan oikeudellisen verkoston yhteysviranomaista (c alakohta), sekä yhteisten tutkintaryhmien, sotarikoksia, varallisuuden takaisin hankintaa ja korruptiota koskevien verkostojen edustajat (d alakohta). Artiklan 3 kohdan mukaan yhteyshenkilöiden kansallisen lainsäädännön mukainen oikeudellinen asema ja tehtävät säilyvät ennallaan. Artiklan 4 kohdan mukaan koordinoitijärjestelmän toiminnasta vastaa 1 kohdassa tarkoitettu Eurojustin kansallinen yhteyshenkilö tai yksi heistä.

Artiklan 5 kohdassa säädetään koordinoitijärjestelmän tehtävistä. Koordinoitijärjestelmän tulee helpottaa Eurojustin tehtävien suorittamista varmistamalla jäsenvaltioon liittyvien tietojen saaminen asianhallintajärjestelmässä tehokkaalla ja luotettavalla tavalla. Lisäksi sen on avustettava Eurojustia ratkaisemaan, onko tapaus käsiteltävä Eurojustin vai Euroopan oikeudellisen verkoston avulla. Edelleen koordinoitijärjestelmän tehtävänä on avustaa kansallista jäsentä määrittämään oikeudellista yhteistyötä koskevien pyyntöjen ja päätösten täytäntöönpanosta vastaavat viranomaiset sekä olla tiiviisti yhteydessä Europolin kansalliseen yksikköön. Artiklan 6 kohdan mukaan 1 kohdassa ja 2 kohdan a, b ja c alakohdassa tarkoitetuilla yhteyshenkilöillä on oltava ja 2 kohdan d alakohdassa tarkoitetuilla henkilöillä voi olla yhteys Eurojustin asianhallintajärjestelmään. Artiklan 7 kohdan nojalla artiklan säännösten ei katsota vaikuttavan oikeudellisissa välineissä määrättyihin viranomaisten tai kansallisen jäsenen ja hänen jäsenvaltionsa välisiin suoriin yhteyksiin.

Vuoden 2002 Eurojust-päätöksen 12 artiklan mukaan jäsenvaltion harkinnassa on Eurojustin kansallisen yhteyshenkilön nimeäminen. Artikla velvoittaa nimeämään ainoastaan terrorismiasioita käsittelevän yhteyshenkilön. Terrorismiasioiden kansallinen Eu-

rojust-yhteyshenkilö on nimettävä myös terrorismirikoksia koskevasta tiedonvaihdosta ja yhteistyöstä tehdyn neuvoston päätöksen 2 artiklan 2 kohdan nojalla.

Eurojust-lain 6 §:n mukaan Valtakunnansyyttäjänvirasto voi nimetä yhden tai useamman Eurojust-päätöksen 12 artiklassa tarkoitettun Eurojustin kansallisen yhteyshenkilön. Tällä hetkellä yhteyshenkilöä ei ole nimetty. Terrorismiasioiden kansalliseksi Eurojust-yhteyshenkilöksi on nimetty Valtakunnansyyttäjänvirastossa toimiva valtiosyyttäjä. Euroopan oikeudellisen verkoston kansallista yhteyshenkilöä ei ole nimetty. Yhteisten tutkintaryhmien verkoston kansalliset yhteyshenkilöt on nimetty syyttäjälaitoksesta, poliisista ja tullista. Sotarikoksia ja varallisuuden takaisin hankintaa koskevien verkostojen kansalliset yhteyshenkilöt on nimetty keskusrikospoliisista. Korruptiota koskevan verkoston kansallista yhteyshenkilöä ei ole nimetty. Mainittujen henkilöiden tehtävien yhteensovittamisesta ei ole erityislainsäädäntöä.

Lakiin ehdotetaan otettavaksi säännös velvollisuudesta nimetä Eurojust-päätöksen 12 artiklassa tarkoitettut yhteyshenkilöt. Laisa säädettäisiin myös yhteyshenkilöiden pääsystä Eurojustin asianhallintajärjestelmään tehtäviensä hoitamista varten.

13 artikla. *Tietojenvaihto jäsenvaltioiden ja kansallisten jäsenten kanssa.* Artiklassa on säännökset tiedonvaihdosta kansallisten viranomaisten ja jäsenten välillä. Säännökset ovat vuoden 2002 Eurojust-päätöksen 13 artiklaa yksityiskohtaisemmat ja velvoittavammat. Artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden toimivaltaiset viranomaiset vaihtavat Eurojustin kanssa kaikkia sen tehtävien suorittamiseksi tarvittavia tietoja asioissa, jotka 4 ja 5 artiklan nojalla kuuluvat Eurojustin toimivaltaan ja tehtäviin. Tietojen vaihdossa on otettava huomioon Eurojust-päätöksen säännökset tietosuojasta. Tietojenvaihtoon on kuuluttava vähintään 13 artiklan 5, 6 ja 7 kohdassa tarkoitettut tiedot.

Artiklan 2 kohdan mukaan tietojen toimittaminen Eurojustille tulkitaan Eurojustille osoitetuksi avunpyynnöksi kyseisessä tapauksessa vain, jos näin ilmoitetaan. Kansalliset jäsenet voivat 3 kohdan mukaan vaihtaa Eurojustin tehtävien suorittamiseksi tarvitta-

via tietoja keskenään tai oman jäsenvaltionsa toimivaltaisten viranomaisten kanssa ilman etukäteislupaa. Kohdassa myös velvoitetaan antamaan kansallisille jäsenille nopeasti tietoa heitä koskevasta tapauksesta.

Artikla ei 4 kohdan mukaan vaikuta muista instrumenteista johtuviin tietojenvaihtovaihteisiin Eurojustin kanssa. Esimerkkinä mainitaan neuvoston päätös 2005/671/YOS terrorismirikoksia koskevasta tiedonvaihdosta ja yhteistyöstä. Sen 2 artiklassa säädetään velvoittavuudesta toimittaa Eurojustille syyte-toimia ja tuomioita koskevat tiedot, jotka liittyvät useampaan jäsenvaltioon vaikuttaviin tai mahdollisesti vaikuttaviin terrorismirikoksiin. Tiedot koskevat rikoksesta epäillyn henkilön, ryhmän tai yhteisön tunnistetietoja, asianomaista rikosta ja sitä koskevia erityisiä olosuhteita, terrorismirikoksia koskevia lopullisia tuomioita ja näihin rikoksiin liittyviä erityisiä olosuhteita, yhteyksiä muihin asiaan liittyviin tapauksiin sekä oikeusapupyynnöitä.

Artiklan 5-7 kohdissa määritellään tiedot, jotka kansalliselle jäsenelle tulee aina toimittaa 8 kohdassa mainittuja poikkeustilanteita lukuun ottamatta. Artiklan 5 kohdan nojalla kansalliselle jäsenelle on ilmoitettava yhteisen tutkintaryhmän perustamisesta ja sen työn tuloksista.

Artiklan 6 kohdassa määritellään rikosasiat, joista kansallista jäsentä on viipymättä informoitava. Rikosasiassa tulee olla välittömästi osallisina vähintään kolme jäsenvaltiota, joista vähintään kahdelle on toimitettu oikeudellista yhteistyötä koskeva pyyntö. Lisäedellytyksenä a alakohdan mukaan on, että rikoksesta voi pyynnön tehneen jäsenvaltion lain mukaan seurata vähintään viiden tai kuuden vuoden enimmäisrangaistus kyseisen jäsenvaltion päätöksen mukaisesti, ja että rikos kuuluu johonkin kohdassa mainituista yhdeksästä rikoslajista. Tällaisia rikoksia ovat ihmiskauppa, lasten seksuaalinen hyväksikäyttö ja lapsipornografia, huumausainneiden laiton kauppa, ampuma-aseiden ja –tarvikkeiden laiton kauppa, lahjonta, Euroopan yhteisöjen taloudellisiin etuihin kohdistuvat petokset, euron väärentäminen, rahanpesu sekä tietojärjestelmiin kohdistuvat hyökkäykset. Riippumatta a alakohdan mukaisten kriteerien täyttymisestä kansallista jäsentä on informoitava myös kun on näyttöä

rikoksesta, jossa rikollisjärjestö on osallisena (b alakohta). Lisäksi jäsenelle on toimitettava tietoa tapauksesta, jolla saattaa olla vakavia rajat ylittäviä ulottuvuuksia tai vaikutuksia Euroopan unionin tasolla tai jos rikos saattaisi vaikuttaa muihin jäsenvaltioihin kuin niihin, joita se suoranaisesti koskee (c alakohta).

Artiklan 7 kohdan mukaan kansalliselle jäsenelle on ilmoitettava toimivaltariidoina. Lisäksi tiedot on toimitettava valvotuista läpilaskuista, jotka koskevat vähintään kolmea valtiota, joista vähintään kaksi on jäsenvaltiota. Kansallista jäsentä on myös informoitava oikeudellista yhteistyötä koskevien pyyntöjen täytäntöönpanoon liittyvistä toistuvista vaikeuksista. Artiklan 10 kohdan mukaan 5-7 kohtien nojalla välitettävien tietojen täsmällisempi vähimmäissisältö määritellään päätöksen liitteessä. Liitteeseen sisältyy tietoja muun muassa rikoksen yksilöimiseksi sekä rikoksesta epäillyn henkilön tunnistamiseksi. Artiklan 11 kohdassa edellytetään toimittamaan tiedot Eurojustille järjestelmällisellä tavalla.

Artiklan 8 kohta sisältää säännöksen poikkeuksesta tietojentoimittamisvelvollisuuteen. Poikkeaminen on yksittäistapauksessa mahdollista, jos tietojen siirto vahingoittaisi keskeisiä kansallisia turvallisuusetuja tai vaarantaisi henkilöiden turvallisuuden. Artiklan 9 kohdan mukaan artikla ei vaikuta jäsenvaltioiden ja kolmansien valtioiden välisissä sopimuksissa tai järjestelyissä määrättyihin edellytyksiin eikä mahdollisiin kolmansien valtioiden asettamiin edellytyksiin tietojen käytöstä.

Suomen lainsäädäntöön ei sisälly säännöstä velvollisuudesta toimittaa tietoja Eurojustille. Eurojust-lain 7 §:ssä säädetään viranomaisten toimivallasta toimittaa Eurojustille tietyin edellytyksin henkilötietoja. Päätöksen 13 artiklan 5-7 kohdan säännökset velvollisuudesta toimittaa tietoja ovat riittävän täsmällisiä suoraan sovellettaviksi eivätkä siten edellytä täytäntöönpanosäännöstä laissa. Ehdotetussa laissa kuitenkin säädettäisiin artiklan 1 kohdan yleisestä velvollisuudesta toimittaa kansalliselle jäsenelle tietoja, jotka ovat tarpeen Eurojustin tehtäviensä hoitamiseksi. Säännös olisi tarpeen sen selventämiseksi, että myös siinä tapauksessa, että jokin 13 artiklan 6 tai

7 kohdan kriteereistä ei täyttyisi, mutta tieto kuitenkin olisi tärkeä Eurojustin toimivallan ja tehtävien kannalta, siitä olisi informoitava kansallista jäsentä. Kuten edellä on todettu, 13 artiklan 6 ja 7 kohdassa on lueteltu vain ne tiedot, jotka kansalliselle jäsenelle vähintään on toimitettava.

13 a artikla. *Toimivaltaisille kansallisille viranomaisille Eurojustista toimitettavat tiedot.* Artikla koskee tietojen toimittamista Eurojustista toimivaltaiselle kansalliselle viranomaiselle. Eurojustin on toimitettava toimivaltaisille kansallisille viranomaisille tiedot ja palautetta tietojen käsittelyn tuloksista, mukaan lukien olemassa olevat yhteydet tapauksiin, jotka on jo tallennettu asianhallintajärjestelmään. Lisäksi toimivaltaisen kansallisen viranomaisen pyytäessä Eurojustia toimittamaan sille tietoja, Eurojustin on toimittava ne pyynnön esittäneen viranomaisen edellyttämässä ajassa.

Artiklaa vastaavaa säännöstä ei ole vuoden 2002 Eurojust-päätöksessä. Uuden säännöksen tarkoituksena on varmistaa se, että myös jäsenvaltion toimivaltaiset viranomaiset saavat tarpeelliset tiedot Eurojustilta kansallisten jäsentensä avulla. Aikaisemmin selostetun mukaisesti kaikki Eurojustin ja jäsenvaltioiden toimivaltaisen viranomaisten välinen tietojenvaihto tapahtuu kansallisen jäsenen välityksellä.

14 artikla. *Henkilötietojen käsittely.* Artikla koskee henkilötietojen käsittelyä Eurojustissa. Vuoden 2002 Eurojust-päätöksessä artiklan 3 kohdan mukaan Eurojustin käsittelemien henkilötietojen on muun muassa oltava täsmällisiä ja ajantasaisia ottaen huomioon jäsenvaltioiden toimivaltaisen viranomaisten tai muiden yhteistyötahojen 13 ja 26 artiklan mukaisesti toimittamat tiedot. Päätöksellä 3 kohta on ulotettu myös 26 artiklassa tarkoitettuihin tilanteisiin eli kun kyse on henkilötiedoista, joita on vaihdettu Eurojustin ja kolmansien valtioiden tai kansainvälisten järjestöjen kanssa.

Lisäksi vuoden 2002 Eurojust-päätöksen 4 kohdan säännös tutkintatoimien rekisterin ja tilapäisten tietokantojen perustamisesta on poistettu. Säännökset rekistereistä ovat uuden Eurojust-päätöksen 16 ja 16a artiklassa.

15 artikla. *Henkilötietojen käsittelyä koskevat rajoitukset.* Artiklan 1 kohdassa on lue-

teltu henkilötiedot, joita Eurojust saa käsitellä kohdassa määritellyissä tapauksissa. Vuoden 2002 Eurojust-päätöksen mukaan Eurojust saa käsitellä ainoastaan 1 kohdan a—k alakohdissa mainittuja henkilötietoja, jotka koskevat henkilöitä, ”joiden osalta on käynnistetty rikostutkinta tai syytetoimet yhdestä tai useammasta 4 artiklassa määritellyistä rikollisuuden lajista ja rikoksesta”. Uudella Eurojust-päätöksellä artiklan 1 kohtaa on muutettu korvaamalla mainittu sanamuoto johdantolauseessa sanoilla ”joita epäillään Eurojustin toimivaltaan kuuluvasta rikoksesta tai osallisuudesta tällaiseen rikokseen tai jotka on tuomittu tällaisesta rikoksesta”. Siten sallittua on rikoksesta epäiltyä koskevien henkilötietojen lisäksi rikoksesta tuomitun henkilötietojen käsittely.

Henkilötietoja, joita Eurojust saa artiklan 1 kohdan alakohtien nojalla käsitellä, ovat muun muassa nimi, kansalaisuus, asuinpaikka, ammatti, sosiaaliturvanumerot, ajokortti ja passitiedot, pankkitilit, epäiltyjen rikosten kuvaus ja seikat jotka liittyvät epäiltyyn jäsenyyteen rikollisjärjestössä. Tiedot vastaavat vuoden 2002 Eurojust-päätöksessä lueteltuja henkilötietoja.. Uudella Eurojust-päätöksellä luetteloon on lisätty alakohdat l, m ja n. Alakohdan l mukaan Eurojust voi myös käsitellä puhelinnumeroita ja sähköpostiosoitteita. Lisäksi se voi käsitellä direktiivin 2006/24/EY 2 artiklan 2 kohdan a alakohdassa tarkoitettuja tietoja eli viestintäverkon liikenne- ja paikkatietoja sekä tarvittaessa tilaajan tai käyttäjän tunnistamiseksi tarvittavia tietoja. Kohdan m mukaan sallittua on ajoneuvojen rekisteritietojen käsittely. Kohdan n kohdan nojalla Eurojust voi käsitellä DNA:n koodaamattomasta osasta saatuja DNA-tunnisteita, valokuvia ja sormenjälkiä.

Artiklan 2-4 kohdissa on muita rajoituksia ja edellytyksiä henkilötietojen käsittelylle. Henkilötietojen käsittelyä on rajoitettu myös päätöksen muissa artikloissa (14, 16—16 b, 18 ja 21 artiklat). Päätöksessä on lisäksi säännöksiä yksilön oikeudesta saada itseään koskevia Eurojustin käsittelemiä henkilötietoja (19 artikla), henkilötietojen oikaisemisesta ja poistamisesta (20 artikla), tietoturvallisuudesta (22 artikla), henkilötietojen käsittelyn riippumattomasta valvonnasta (17 ja 23 artikla), tietojen luvatonta tai virheellistä

käsittelyä koskevasta vastuusta (24 artikla) sekä salassapitovelvollisuudesta (25 artikla).

Kaiken kaikkiaan tietosuoja koskevien Eurojust-päätöksen säännösten voidaan katsoa muodostavan kokonaisen ja johdonmukaisen säännösten kaikista tietosuojaan olennaisista näkökohdista. Sikäli kun kyse on Eurojustin ja jäsenvaltioiden välillä toimitettujen tietojen käsittelystä jäsenvaltioissa, käsittelyyn sovelletaan myös neuvoston puitepäätöstä rikosasioissa tehtävässä poliisi- ja oikeudellisessa yhteistyössä käsiteltävien henkilötietojen suojaamisesta (2008/977/YOS). Tämä todetaan Eurojust-päätöksen johdanto-osassa 13. Puitepäätöksen täytäntöönpanoa koskeva hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle syksyllä 2010. Suomessa tietosuojasta rikosoikeudelliseen yhteistyöhön liittyvissä asioissa säädetään henkilötietolaisa, viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa, henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetussa laissa, henkilötietojen käsittelystä rajavartiolaitoksessa annetussa laissa sekä tullilaisa. Vaikka 15 artiklassa on laajennettu niiden henkilötietojen luetteloa, joita Eurojust saa käsitellä, niin ottaen huomioon, että tiedot on säännöksessä tarkoin yksilöity, ja tietosuoja muutoin on kattavasti säännelty, 15 artiklaa ei ole pidettävä ongelmallisena henkilötietojen suojan kannalta.

16 ja 16 a artiklat. *Asianhallintajärjestelmä, rekisteri ja tilapäiset tietokannat.* Artiklat sisältävät säännökset Eurojustin asianhallintajärjestelmästä, joka koostuu tilapäisistä tietokannoista ja rekisteristä, jotka sisältävät henkilö- ja muita tietoja.

Kansallisen jäsenen on avattava tilapäinen tietokanta jokaisesta asiasta, josta hänelle toimitetaan tietoja, jos tiedot toimitetaan päätöksen tai muiden tietojen toimittamista Eurojustille sääntelevien välineiden mukaisesti. Tilapäiset tietokannat ovat tietojärjestelmään luotuja kansioita, jotka sisältävät tietoja rikosasioista. Tietokannoissa on muun muassa yleisiä tietoja siitä, minkä tyyppinen rikosasia on kyseessä, miten asia on tullut Eurojustille, jäsenvaltioista, joita asia koskee ja Eurojustin toimenpiteistä kyseisessä asiassa. Tarkempia tietoja on myös asiaan liittyvistä henkilöistä ja rikoksista. Tietokantaan voi-

daan tallentaa myös asian käsittelyyn liittyviä asiakirjoja.

Pääsyoikeus kuhunkin tilapäiseen tietokantaan rajoitetaan aluksi tiedot syöttäneen kansallisen jäsenen ja tämän osaston käytettäväksi. Tietokannan avannut kansallinen jäsen päättää tapauskohtaisesti siitä, pidetäänkö tietokanta rajoitettuna vai sallitaanko muille kansallisille jäsenille tai Eurojustin valtuutetuille työntekijöille pääsy tietoihin tai osaan niistä. Edellytyksenä on, että tietokantaan pääsy on tarpeen Eurojustin tehtävien suorittamiseksi. Muiden jäsenvaltioiden osastot voivat liittää tietokantaan viitteitä asiaan liittyvistä muista tilapäisistä tietokannoista.

Asianhallintajärjestelmän rekisterissä on viitetiedot tilapäisistä tietokannoista. Rekisterin viitetiedoissa saa olla ainoastaan 15 artiklassa mainittuja henkilötietoja. Kaikilla, joilla on käyttöoikeus asianhallintajärjestelmään, on pääsy rekisterin sisältämiin tietoihin.

Mainituilla säännöksillä on korvattu vuoden 2002 Eurojust-päätöksen rekisteriä ja tilapäisiä tietokantoja koskeva 16 artikla.

16 b artikla. *Asianhallintajärjestelmään pääsy kansallisella tasolla.* Artiklassa on säännökset 12 artiklassa tarkoitettuun kansalliseen koordinointiin osallistuvien henkilöiden pääsystä Eurojustin asianhallintajärjestelmän tilapäisiin tietokantoihin ja rekisteriin sekä pääsyyn liittyvistä rajoituksista. Artiklan 1 kohdassa on yleisiä rajoituksia 12 artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen kansallisten yhteyshenkilöiden pääsulle asianhallintajärjestelmään. Kyseisillä henkilöillä on pääsy rekisteriin, paitsi jos kansallinen jäsen, joka on päättänyt syöttää tiedot rekisteriin, on nimenomaisesti pääsyn kieltänyt. Lisäksi heillä on pääsy tilapäisiin tietokantoihin, jotka heidän jäsenvaltionsa kansallinen jäsen on avannut tai joita tämä hallinnoi. Mainituilla henkilöillä on myös pääsy muiden jäsenvaltioiden kansallisten jäsenten avaamiin tai hallinnoimiin tilapäisiin tietokantoihin, joihin kyseisen jäsenvaltion kansallinen jäsen on saanut pääsyn, ellei pääsyä tietokantaan ei ole nimenomaisesti kielletty.

Artiklan 2 kohdan mukaan kansallinen jäsen päättää 1 kohdassa säädetyin rajoituksin, miten laaja pääsy tilapäisiin tietokantoihin myönnetään kansallisille yhteyshenkilöille,

joilla 12 artiklan 6 kohdan nojalla on yhteys Eurojustin asianhallintajärjestelmään.

Artiklan 3 kohdassa on säännös kansallisten yhteyshenkilöiden pääsystä asiainhallintajärjestelmän rekisteriin. Sen mukaan kukin jäsenvaltio päättää kansallista jäsentään kuuluaan, miten laaja pääsy rekisteriin myönnetään yhteyshenkilöille, joilla 2 kohdan tilanteita vastaavasti on pääsy asianhallintajärjestelmään. Aikaisemmin selostetun mukaan yhteys on oltava Eurojustin kansallisilla yhteyshenkilöillä, Eurojustin terrorismiasioiden kansallisella yhteyshenkilöllä ja Euroopan oikeudellisen verkoston kansallisella yhteyshenkilöllä. Lisäksi yhteys voi jäsenvaltion harkinnan mukaan olla yhteisten tutkintaryhmien, sotarikoksia, varallisuuden takaisin hankintaa ja korruptiota koskevien verkostojen edustajilla. Jäsenvaltioiden tulee ilmoittaa Eurojustille ja neuvoston pääsihteeristölle kohdan täytäntöönpanoa koskevasta päätöksestään siten, että pääsihteeristö voi tiedottaa asiasta muille jäsenvaltioille. Kohdan mukaan kaikilla henkilöillä, joilla on yhteys asianhallintajärjestelmään, tulee olla pääsy ainakin rekisteriin siltä osin kuin pääsy on tarpeen sellaisiin tilapäisiin tietokantoihin pääsemiseksi, joihin kansallinen jäsen on myöntänyt heille pääsyn.

Lakiin ehdotetaan otettavaksi säännökset 12 artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen yhteyshenkilöiden oikeudesta käyttää Eurojustin asianhallintajärjestelmää.

17 artikla. *Tietosuojavaltuutettu.* Artiklaan on tehty pääosin kielellisiä muutoksia.

18 artikla. *Sallittu pääsy tietoihin.* Artikla koskee valtuuksia päästä Eurojustin käsittelemiin henkilötietoihin. Säännöksen mukaan ainoastaan 2 artiklan 2 kohdassa tarkoitetuilla kansallisilla jäsenillä, varajäsenillä ja avustajilla, 12 artiklan 2 kohdassa tarkoitetuilla henkilöillä, mikäli heillä on yhteys asianhallintajärjestelmään 12 artiklan 6 kohdan mukaisesti, sekä Eurojustin valtuutetuilla työntekijöillä on pääsy Eurojustin käsittelemiin henkilötietoihin. Pääsy tietoihin on sallittu vain Eurojustin tavoitteiden toteuttamiseksi ja 16, 16 a ja 16 b artiklassa säädetyissä rajoissa.

Säännöksellä on korvattu vuoden 2002 Eurojust-päätöksen tietojen sallittua käyttöä koskeva 18 artikla.

19 artikla. *Oikeus henkilötietojen saantiin.* Artikla koskee yksilön oikeutta saada Eurojustilta itseään koskevia henkilötietoja. Vuoden 2002 Eurojust-päätöksen 19 artiklan 4 kohdan b alakohdan mukaan oikeus saada henkilötietoja on evättävä, jos se voi vaarantaa Eurojustin tukeman kansallisen tutkintatoimen. Uudella Eurojust-päätöksellä alakohdasta on muutettu niin, että myös sellaisen kansallisen tutkintatoimen vaarantaminen, jota Eurojust ei ole tukenut, olisi peruste evätä henkilötietojen saanti.

21 artikla. *Henkilötietojen säilyttämisen määräajat.* Artiklassa on säännökset ajankohdista, jolloin Eurojustin on poistettava tietokannastaan käsittelemänsä henkilötiedot. Uudella Eurojust-päätöksellä on tehty artiklaan eräitä muutoksia ja täsmennyksiä ajankohtiin ja tietojenpoistamisvelvoitteesta poikkeamista koskeviin säännöksiin.

23 artikla. *Yhteinen valvontaviranomainen.* Artiklaan on tehty eräitä muutoksia muun muassa valvontaviranomaisen kokoon-tumista koskeviin sääntöihin. Valvontaviranomaisen toimivaltaa on laajennettu Eurojustin yhteistyötahojen kanssa tapahtuvaan tietojenvaihtoon. Jäsenvaltion valvontaviranomaiseen nimittämän tuomarin vähimmäis-toimikausi on pidennetty 18 kuukaudesta kolmeen vuoteen.

Eurojust-lain 5 §:n mukaan Suomen edustajan Eurojustin yhteiseen valvontaelimeen nimeää oikeusministeriö. Asiasisällöltään vastaava säännös ehdotetaan otettavaksi myös uuteen lakiin. Tällä hetkellä Suomea yhteisessä valvontaelimessä edustaa käräjätuomari.

25 artikla. *Salassapitovelvollisuus.* Artiklaan on tehty teknisuontoisia muutoksia.

Eurojust-lain 3 §:n 3 momentin nojalla kansallisella jäsenellä on salassapitovelvollisuus Eurojustista saamistaan tiedoista Eurojust-päätöksen 25 artiklan mukaisesti. Samansisältöinen säännös otettaisiin myös uuteen lakiin.

25 a artikla. *Yhteistyö Euroopan oikeudellisen verkoston ja rikosasiayhteistyöhön osallistuvien muiden Euroopan unionin verkostojen kanssa.* Artiklassa on säännökset yhteistyöstä Eurojustin ja Euroopan oikeudellisen verkoston sekä muiden rikosasiayhteistyössä toimivien Euroopan unionin verkostojen

kanssa. Säännökset eivät edellytä lainsäädäntötoimia kansallisella tasolla.

26 artikla. *Suhteet yhteisöön tai unioniin liittyviin toimielimiin, elimiin ja virastoihin.* Artiklassa on säännökset yhteistyösuhteiden luomisesta Euroopan unionin toimielimiin, elimiin ja virastoihin. Suhteet on luotava vähintään Europolin, Euroopan petostentorjuntaviraston (OLAF), Euroopan unionin jäsenvaltioiden operatiivisesta ulkorajayhteistyöstä huolehtivan viraston (Frontex) ja neuvoston, erityisesti sen yhteisen tilannekeskuksen (Sitcen) kanssa. Tahojen kanssa tehdyt sopimukset tai käytännön järjestelyt voivat koskea tietojen vaihtoa, mukaan lukien henkilötietojen vaihto, ja yhteyshenkilöiden lähettämistä Eurojustiin.

Artiklan 5 kohdassa on tietojen vaihtoa OLAF:in kanssa koskeva säännös, joka vastaa vuoden 2002 Eurojust-päätöksen 26 artiklan 4 kohdassa ollutta säännöstä. Säännös edellyttää, että kansallinen jäsen on toimivaltainen viranomaisen tietojenvaihdossa Eurojustin ja OLAF:n kesken. Säännöksen velvoite on täytetty Eurojust-lain 3 §:n 1 momentissa, jonka mukaan kansallinen jäsen on toimivaltainen vaihtamaan tietoja Euroopan petostentorjuntaviraston kanssa Eurojust-päätöksen 26 artiklan 4 kohdassa mainitussa tarkoituksessa. Vastaavan sisältöinen säännös olisi ehdotetun lain 3 §:n 1 momentissa.

Artikla ei edellytä kansalliselle jäsenelle vastaavaa toimivaltaa suhteessa muihin artiklassa mainittuihin elimiin. Siten artikla ei muilta osin edellytä lainsäädännön muuttamista.

26 a artikla. *Suhteet kolmansiin valtioihin ja järjestöihin.* Artikla sisältää säännöksiä yhteistyöstä Eurojustin ja EU:n ulkopuolisten valtioiden sekä kansainvälisten järjestöjen kanssa. Mainittujen tahojen kanssa tehdyt sopimukset tai käytännön järjestelyt voivat koskea tietojen vaihtoa, mukaan lukien henkilötietojen vaihto, ja yhteyshenkilöiden tai yhteystuomareiden lähettämistä Eurojustiin. Henkilötietojen vaihdolle on asetettu tietosuojaan ja tietojen käyttöön liittyviä edellytyksiä. Yhteistyötä koskeva sopimus voidaan tehdä ainoastaan Eurojustin kuultua yhteistä valvontaviranomaista tietosuojasäännösten osalta ja neuvoston hyväksyttyä sen määränemistöllä.

27 artikla. *Tietojen toimittaminen.* Artiklan 1 kohdan mukaan tietojen vaihtaminen 26 a artiklassa tarkoitettujen tahojen kanssa edellyttää, että tiedot toimittaneen jäsenvaltion kansallinen jäsen on antanut suostumuksensa tietojen toimittamiseen. Kansallisen jäsenen on tarvittaessa neuvoteltava jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten kanssa. Artiklan 2 kohdan mukaan Eurojust vastaa tietojen toimittamisen lainmukaisuudesta sekä pitää kirjaa kaikesta 26 ja 26 a artiklan nojalla tapahtuneesta tietojenvaihdosta ja sen perusteista. Kohdassa tietojen vastaanottajalle myös asetetaan velvollisuus sitoutua käyttämään tietoja ainoastaan niihin tarkoituksiin, joita varten ne toimitettiin.

Voimassa olevassa laissa ei ole säännöksiä edellytyksistä, jotka kansallinen jäsen olisi otettava huomioon ennen suostumuksen antamista tietojen toimittamiseen Eurojustilta EU:n ulkopuolisiin valtioihin tai kansainvälisille järjestöille. Esityksessä ehdotetaan, että kansallinen jäsen voisi antaa suostumuksensa Suomesta Eurojustille toimitetun henkilötiedon luovuttamiseen Eurojustilta 26 a artiklassa tarkoitetuille tahoille samoin edellytyksin kuin tieto voidaan luovuttaa Suomelta vieraalle valtiolle tai kansainväliselle järjestölle. Kansallisen jäsenen olisi myös tarvittaessa ennen suostumuksen antamista neuvoteltava tietojen luovuttamisesta tiedot toimitaneen Suomen viranomaisen kanssa.

27 a artikla. *Kolmansiin valtioihin lähetetyt yhteystuomarit.* Artiklassa on säännökset yhteystuomarien lähettämisestä kolmansiin valtioihin 26 a artiklassa tarkoitettuna Eurojustin ja asianomaisen valtion välisen sopimuksen mukaisesti.

27 b artikla. *Kolmansien valtioiden esittämät ja niille esitettävät oikeudellista yhteistyötä koskevat pyynnöt.* Artiklassa on säännökset kolmansien valtioiden esittämien ja jäsenvaltioiden niille esittämien oikeudellista yhteistyötä koskevien pyyntöjen täytäntöönpanon koordinoimista, kun pyynnöt ovat osa samaa tutkintaa ja kun ne edellyttävät pyyntöjen täytäntöönpanoa vähintään kahdessa jäsenvaltiossa.

27 c artikla. *Muu kuin tietojen luvaton tai virheellistä käsittelyä koskeva vastuu.* Artikla sisältää säännökset sopimusperusteisesta ja muusta vahingonkorvausvastuusta, joka

koskee muuta kuin tietojen luvaton tai virheellistä käsittelyä.

Uuden Eurojust-päätöksen muut säännökset. Uudessa Eurojust-päätöksessä on myös eräitä muita säännöksiä, joilla on muutettu vastaavia vuoden 2002 Eurojust-päätöksen artikloja. Ne koskevat lähinnä Eurojustin sisäistä hallintoa ja rahoitusta. Säännökset koskevat hallinnollista johtajaa (29 artikla), henkilöstöä (30 artikla), tiedottamista Euroopan parlamentille, neuvostolle ja komissiolle (39 artikla), rahoitusta (33 artikla), talousarvion laatimista (35 artikla), talousarvion toteuttamista ja vastuuvapautta (36 artikla), EU:n turvaluokiteltuja tietoja (39 a artikla), raportointia (41 artikla) ja arviointia (41 a artikla).

Artiklat 27 a – 41 a eivät edellytä lainsäädäntötoimia kansallisella tasolla.

2 Lakiehdotusten perustelut

2.1 Laki Eurojustia koskevan päätöksen eräiden määräysten täytäntöönpanosta

1 §. *Lain tarkoitus.* Pykälän mukaan lailla toteutettaisiin uuden Eurojust-päätöksen edellyttämät täytäntöönpanotoimet Suomessa. Täytäntöönpano käsittäisi Eurojust-päätöksen sellaisena kuin sitä on muutettu uudella päätöksellä. Säädösviittauksissa noudatettua käytäntöä vastaavasti pykälässä mainittaisiin ainoastaan alkuperäisen säädöksen eli vuoden 2002 Eurojust-päätöksen viitetiedot. Kuten edellä on todettu, tarkoituksena on uuden Eurojust-päätöksen täytäntöönpanon yhteydessä kumota voimassaoleva Eurojust-laki. Seuraavassa selostetaan muutoksia kumottavan Eurojust-lain asiasisältöön. Siltä osin kuin ehdotetut pykälät vastaavat kumottavan lain säännöksiä, niiden perustelut ilmenevät hallituksen esityksestä 61/2008 vp.

2 §. *Kansallinen jäsen.* Kansallisen jäsenen toimikauden osalta pykälän 1 momentti vastaisi sisällöltään kumottavan lain 2 §:n 1 momenttia. Siten kansallisen jäsenen toimikausi olisi neljä vuotta ja se voitaisiin uudistaa kerran. Tilanteessa, jossa kansallinen jäsen toimii Eurojustin puheenjohtajana tai varapuheenjohtajana, hänen toimikauttaan

voitaisiin jatkaa puheenjohtajuuden tai varapuheenjohtajuuden loppuun. Toimikauden jatkaminen ei vaikuttaisi siihen, että kansallinen jäsen voidaan nimittää korkeintaan kahdeksi toimikaudeksi, kuten nykyisinkin.

Pykälän 2 momentti vastaisi sisällöltään kumottavan lain 2 §:n 2 momenttia. Siten kansallinen jäsen nimitettäisiin määräaikaiseen virkasuhteeseen valtionsyyttäjäksi Valtakunnansyyttäjänvirastoon. Kansallisen jäsenen olisi täytettävä yleisistä syyttäjistä annetun lain 13 §:n 2 momentissa edellytetyt valtionsyyttäjän kelpoisuusvaatimukset eli hänellä tulisi olla oikeustieteen kandidaatin tutkinto ja tehtävän hoitamiseksi tarvittava taito.

3 §. *Kansallisen jäsenen toimivalta ja tehtävät.* Kumottavassa laissa olevan pykälän asiasisältöä ehdotetaan muutettavaksi uuden Eurojust-päätöksen 9—9 d artiklan johdosta. Artiklojen sisältöä on selostettu artiklakohteisissa perusteluissa. Pykälän 1 momentti säilyisi samansisältöisenä kuin kumottavan lain 3 §:n 1 momentti. Siten kansallinen jäsen olisi yleisistä syyttäjistä annetun lain 7 §:n mukaisesti toimivaltainen hoitamaan syyttäjän tehtäviä koko maassa. Toimivalta kattaisi vain Eurojustin tehtäviin kuuluvat rikosasiat. Ne on määritelty uuden Eurojust-päätöksen 4 artiklassa. Kansallisella jäsenellä olisi yleisistä syyttäjistä annetun lain 11 §:än sekä henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain 19 §:n 1 momentin 9 kohtaan perustuva oikeus saada tehtävässään tarvitsemiaan tietoja kansallisista rekistereistä. Lisäksi hänellä olisi toimivalta vastaanottaa ja toimittaa oikeudellista yhteistyötä koskevia pyyntöjä sekä helpottaa ja seurata niiden täytäntöönpanoa. Momentissa säilyisi myös kumottavassa laissa oleva säännös kansallisen jäsenen toimivallasta vaihtaa tietoja Euroopan petoksantorjuntaviraston kanssa. Tältä osin momentissa viitattaisiin uuden Eurojust-päätöksen 26 artiklan 5 kohtaan säännösten muutettua numerointia vastaavasti.

Pykälän 2 momentissa säilyisi kumottavan lain 3 §:n 2 momentin toista virkettä vastaava säännös kansallisen jäsenen velvollisuudesta toimittaa rikosoikeudellista yhteistyötä koskeva pyyntö viipymättä Suomen toimivaltaisille viranomaisille. Säännös määrittäisi kansallisen jäsenen ja Suomen toimivaltaisen vi-

ranomaisen välistä toimivallanjakoa, jonka mukaan päävastuu rikosasian käsittelystä on kansallisella viranomaisella.

Pykälän 3 momentti koskisi sellaisia toimenpiteitä, joita kansallinen jäsen voisi tehdä Suomen toimivaltaisen viranomaisen pyynnöstä tai sen suostumuksen saatuaan. Kohdassa 1 olisi kumottavan lain 3 §:n 2 momentin ensimmäistä virkettä vastaava säännös kansallisen jäsenen oikeudesta saattaa asia Eurojustin käsiteltäväksi vain asian käsittelystä vastaavan Suomen viranomaisen pyynnöstä. Säännösten tarkoituksena on helpottaa kansallisten viranomaisen toimintaa mahdollistamalla se, että nämä voisivat valtuuttaa kansallisen jäsenen toimimaan puolestaan oikeudelliseen yhteistyöhön liittyvien pyyntöjen laatimisessa ja niiden täytäntöönpanossa sekä silloin, kun Eurojust koordinoi useaa jäsenvaltiota koskevan rikosasian tutkintaa tai syytetoimia.

Kohdan 2 mukaan kansallinen jäsen voisi tehdä oikeudellista yhteistyötä koskevan pyynnön vieraalle valtiolle. Peruste valtuuttaa kansallinen jäsen tekemään säännöksessä tarkoitettu pyyntö voisi olla ennen muuta se, että siten voitaisiin helpottaa tai nopeuttaa pyynnön täytäntöönpanoa.

Kohdan 3 mukaan kansallinen jäsen voisi päättää rikosoikeudellista yhteistyötä koskevan pyynnön täytäntöönpanosta Suomessa. Säännös voisi tulla sovellettavaksi esimerkiksi kansallisen jäsenen vastaanotettua rikosoikeudellista yhteistyötä koskevan pyynnön, joka olisi pantava täytäntöön kiireellisesti. Tällöin kansallisen jäsenen tulisi jo 2 momentissa edellytetyin mukaisesti olla yhteydessä Suomen toimivaltaiseen viranomaiseen, joka voisi 3 momentin 3 kohdan nojalla antaa suostumuksensa siihen, että kansallinen jäsen päättää pyynnön täytäntöönpanosta Suomessa. Kohdan mukaan kansallinen jäsen voisi päättää vain sellaisesta toimenpiteestä, josta Suomessa päättää esitutkintaviranomainen tai syyttäjä. Kansalliselle jäsenelle ei toisin sanoen olisi mahdollista siirtää toimivaltaa päättää sellaisesta täytäntöönpanotoimesta, josta Suomessa päättää tuomioistuimien. Rajaus on perusteltu siksi, että valtiosääntöoikeudellisesti saattaisi olla ongelmallista siirtää tuomioistuimille kuuluvaa päätösvaltaa kansalliselle jäsenelle. Tähän ei olisi tarvet-

takaan sikäli, että kansallisen jäsenen tehtävät liittyvät nimenomaan esitutkinta- ja syytetoimien koordinointiin. Oikeudellista yhteistyötä koskevan pyynnön täytäntöönpanosta olisi muutoin voimassa, mitä siitä on erikseen säädetty tai asianomaisen vieraan valtion kanssa sovittu. Tämä todettaisiin jäljempänä selostettavassa 6 momentissa.

Kohdissa 4 ja 5 olisi säännökset siitä, että kansallinen jäsen voisi päättää Eurojustin koordinoitukokouksessa sovitun tutkinta-toimenpiteen suorittamisesta Suomessa taikka luvan myöntämisestä valvottuun läpilaskuun tai sen koordinoimisesta Suomessa. Siten esimerkiksi tutkinnanjohtaja tai valvotusta läpilaskusta päättävä virkamies voisi valtuuttaa kansallisen jäsenen tarvittaessa päättämään Eurojustin koordinoitukokouksessa sovitun toimenpiteen toteuttamisesta Suomessa, jos asianomainen virkamies itse ei ole päässyt kokoukseen osallistumaan. Säännöksiä valvotusta läpilaskusta on selostettu edellä artiklakohtaisissa perusteluissa. Menettelystä valvotun läpilaskun toteuttamisesta säädetään PTR-lain 4 §:ssä. Mainittuun säännökseen ei kuitenkaan sisälly valvotun läpilaskun määritelmää, vaan siinä viitataan Suomea sitovaan kansainväliseen sopimukseen tai muuhun velvoitteeseen. Esimerkiksi YK:n järjestäytyneen rikollisuuden vastaisen sopimuksen 2 artiklan i kohdan mukaan valvotulla läpilaskulla tarkoitetaan menettelytapaa, jonka avulla sallitaan laittomien tai laittomiksi epäiltyjen lähetysten kuljettaminen yhden tai useamman valtion alueelta, alueen läpi tai alueelle kyseisten valtioiden toimivaltaisten viranomaisten tietien ja valvonnassa, rikosten tutkimiseksi ja rikokseen osallisten henkilöiden tunnistamiseksi.

Pykälän 4 momentti koskisi kansallisen jäsenen toimivaltuuksia kiireellisissä tilanteissa. Artiklakohtaisissa perusteluissa selostetun mukaisesti säännöksellä täsmennettäisiin kumottavan 3 §:n 2 momentin kiireellisiä tilanteita koskevaa säännöstä. Säännöksen tarkoituksena on turvata kansallisen jäsenen mahdollisuudet toimia nopeaa päätöstä edellyttävässä tilanteessa, joissa hän ei saa yhteyttä Suomessa viranomaiseen, jolla on toimivalta päättää toimenpiteestä. Momentin mukaan kansallinen jäsen voisi tällöin päättää 3 momentin 3—5 kohdassa mainituista toi-

menpiteistä eli rikosoikeudellista yhteistyötä koskevan pyynnön täytäntöönpanosta, Eurojustin koordinoitukokouksessa päätetyn tutkintatoimenpiteen suorittamisesta Suomessa sekä luvan myöntämisestä valvottuun läpilaskuun tai sen koordinoimisesta. Valvotun läpilaskun koordinoimisesta on kyse ennen muuta tiedonkulun varmistamisesta eri vastuviranomaisten välillä.

Kansallisen jäsenen päätösvaltaa kiiretilanteissa on ehdotuksessa pyritty rajaamaan siten, että säännökseen ei käytännössä olisi tarvetta turvautua. Tämä johtuu siitä, että Suomessa toimii ympärivuorokautinen päivystysjärjestelmä sekä esitutkintaviranomaisesti syyttäjäorganisaatioissa. Kansallisen jäsenen toimivaltaa rajoittaisi se, että hänellä olisi aina ennen päätöksen tekemistä velvollisuus olla yhteydessä Suomen viranomaiseen, joka vastaa toimenpiteen käytännön toteuttamisesta. Toimenpiteen Suomessa toimeenpaneva viranomainen olisi useimmiten tutkinnanjohtaja tai vastaavan tasoinen virkamies. Näin varmistuttaisiin etukäteen siitä, että toimenpide toteutetaan asianmukaisesti ja voimassaolevia menettelysäännöksiä noudattaen. Aikaisemmin selostetun mukaisesti PTR-lain 4 §:ssä on säännös menettelystä valvotun läpilaskun toteuttamisesta. Sen mukaan valvottua läpilaskua koskevasta oikeusapupyynnöstä on viipymättä ilmoitettava sille PTR-viranomaiselle, jonka tehtäväalueeseen asia kuuluu. Lisäksi edellytyksenä on, että valvotusta läpilaskusta sovitaan tapauskohtaisesti siten, ettei siitä aiheudu välitöntä vakavaa vaaraa hengelle, terveydelle tai vapaudelle eikä välitöntä huomattavan ympäristö-, omaisuus- tai varallisuusvahingonvaaraa. Nimenomaisia määräyksiä valvotusta läpilaskusta sisältyy myös kansainvälistä rikosoikeusapua koskeviin sopimuksiin. Voimassaolevia säännöksiä ja kansainvälisiä velvoitteita olisi noudatettava valvotun läpilaskun toteuttamisessa myös kun kyse on Eurojustin kansallisen jäsenen välityksellä Suomeen saapuneesta valvottua läpilaskua koskevasta oikeusapupyynnöstä.

Ehdotetussa 4 momentissa edellytettäisiin myös nimenomaisesti, että momentissa tarkoitettua toimenpiteestä on viipymättä ilmoitettava viranomaiselle, jolla on toimivalta päättää toimenpiteestä. Tämän jälkeen maini-

tulla viranomaisella olisi toimivalta päättää toimenpiteen jatkamisesta tai sen keskeyttämisestä.

Pykälän 5 momentissa olisi kumottavan lain 3 §:n 3 momenttia vastaava säännös, jonka mukaan kansallinen jäsen voi käyttää asian käsittelyssä Eurojustissa toimivaltansa nojalla saamia henkilö tietoja salassapitosäännösten estämättä. Jäsenellä olisi salassapitovelvollisuus Eurojustista saamista tiedoista Eurojust-päätöksen 25 artiklan mukaisesti.

Pykälän 6 momentissa olisi viittaussäännös, jonka mukaan kansallisen jäsenen osallistumisesta yhteiseen tutkintaryhmään säädetään yhteisistä tutkintaryhmistä annetussa laissa. Lisäksi momentissa olisi säännös siitä, että menettelystä kansallisen jäsenen toimivaltaan kuuluvissa asioissa olisi muutoin voimassa mitä siitä on erikseen sovittu tai säädetty. Säännöksen tarkoituksena on selvittää sitä, että käyttäessään pykälässä lueteltuja toimivaltuuksia, kansallisen jäsenen olisi toimittava Suomen lain sekä kansainvälistä rikosoikeudellista yhteistyötä koskevien instrumenttien mukaisesti. Kansallinen jäsen ei siten esimerkiksi voisi päättää antaa oikeusapua, jos pyyntöön suostumisesta lain mukaan olisi kieltäydyttävä. Kansallisella jäsenellä ei myöskään olisi toimivaltaa päättää muista kuin 3 §:ssä yksilöidyistä asioista. Jos esimerkiksi toimivalta päättää oikeudellista yhteistyötä koskevan pyynnön täytäntöönpanosta lain mukaan kuuluu tuomioistuimelle, kansallinen jäsen ei saisi siitä päättää. Hänellä ei siten olisi toimivaltaa päättää esimerkiksi eurooppalaiseen pidätysmääräykseen perustuvasta, rikoksesta syytetyn tai rangaistukseen tuomitun henkilön luovuttamisesta, vaan toimivalta päättää luovuttamisesta kuuluisi tuomioistuimelle.

4 §. Kansallisen jäsenen varajäsen. Pykälän mukaan kansallisella jäsenellä olisi vähintään yksi varajäsen, joka voisi toimia tarvittaessa jäsenen sijaisena. Väärinymmärrysten välttämiseksi varajäsenestä käytetään ruotsiksi ehdotetussa laissa nimitystä "biträdande medlem" sopimuksen ruotsinkielisen terminologian mukaisesti, ja avustajasta käytetään nimitystä "assisterande medlem", vaikka termit ovat yleiskielessä synonyymejä ja voimassa olevassa laissa "biträdande med-

lem" vastaa lähinnä ehdotetun lain mukaista termiä "assisterande medlem".

Varajäsenen olisi täytettävä kansalliselle asetetut kelpoisuusvaatimukset. Siten myös varajäseneksi olisi nimitettävä yleisistä syyttäjäistä annetun lain 13 §:n 2 momentissa edellytetyt valtiosyyttäjän kelpoisuusvaatimukset täyttävä henkilö. Kansallisen jäsenen toimikautta vastaavasti varajäsenen toimikausi olisi neljä vuotta ja se voitaisiin uudistaa. Varajäsenen määräisi Valtakunnansyyttäjänvirasto. Suomen kansallisen jäsenen tähänastisen työmäärän perusteella voidaan arvioida, että yhden varajäsenen nimeäminen olisi riittävää. Koska Eurojust-päätöksessä kuitenkin sallitaan useamman kuin yhden varajäsenen nimeämisen, tämä mahdollistettaisiin myös Eurojust-laissa. Myös avustajia on mahdollisuus nimetä useampia.

Pykälän 2 momentissa olisi säännös siitä, että kansallisen jäsenen sijaisena toimiessaan varajäsenellä on 3 §:ssä tarkoitettu toimivalta.

5 §. Kansallisen jäsenen avustaja. Pykälässä olisi kumottavan lain 4 §:ssä olevaa säännöstä pääosin vastaava säännös avustajasta. Avustaja eroaisi varajäsenestä siinä, ettei avustajalle asetettaisi erityisiä kelpoisuusvaatimuksia. Avustajaksi voitaisiin siten tarpeen mukaan nimetä muukin kuin oikeustieteen kandidaatin tutkinnon suorittanut henkilö esimerkiksi poliisihallinnosta. Voimassa olevassa laissa ei rajoiteta avustajan mahdollisuuksia toimia kansallisen jäsenen sijaisena. Ehdotetun 5 §:n 1 momentin mukaan vain kansallisen jäsenen kelpoisuusvaatimukset täyttävä avustaja voisi toimia kansallisen jäsenen sijaisena. Koska 4 §:ssä säädettäisiin varajäsenestä, jonka olisi aina täytettävä kansallisen jäsenen kelpoisuusvaatimukset, ja joka myös voisi toimia kansallisen jäsenen sijaisena, tarvetta ei ole sille, että myös sellaisen avustajan, joka ei täytä kansallisen jäsenen kelpoisuusvaatimuksia, olisi voitava toimia kansallisen jäsenen sijaisena. Myöskään Eurojust-päätöksen 2 artiklassa ei tätä edellytetä. Pykälän 2 momentin mukaan avustajalla olisi varajäsenen tavoin kansallisen jäsenen sijaisena toimiessaan 3 §:ssä tarkoitettu toimivalta.

6 §. Suomen edustaja Eurojustin yhteisessä valvontaelimessä. Säännös vastaisi sisällöl-

tään kumottavan lain 5 §:ää. Siten oikeusministeriö nimeäisi Suomen edustajan Eurojust-päätöksen 23 artiklan nojalla perustettuun yhteiseen valvontaelimeen.

7 §. Kansalliset yhteyshenkilöt. Pykälän 1 momentti vastaisi pääosin kumottavan lain 6 §:n säännöstä kansallisista yhteyshenkilöistä. Säännös olisi kuitenkin kumottavasta laista poiketen velvoittavassa muodossa Eurojust-päätöksen 12 artiklan 1 kohdassa edellytety mukaisesti. Siten pykälässä edellytettäisiin, että Valtakunnansyyttäjänvirasto nimeää yhden tai useamman kansallisen yhteyshenkilön.

Artiklakohtaisissa perusteluissa selostetun mukaisesti säännöksiä kansallisten yhteyshenkilöiden nimeämisestä sisältyy myös muihin instrumentteihin, kuten terrorismirikoksia koskevasta tiedonvaihdosta ja yhteistyöstä tehtyyn neuvoston päätökseen sekä Euroopan oikeudellisesta verkostosta tehtyyn neuvoston päätökseen. Eri tarkoituksia varten nimettäviä yhteyshenkilöitä on lueteltu uuden Eurojust-päätöksen 12 artiklan 2 kohdassa. Kansallisia yhteyshenkilöitä nimitettäessä olisi otettava huomioon erityisesti 12 artiklan 4 kohdan velvoite, jonka mukaan yhden yhteyshenkilöistä on vastattava kansallisen koordinoitijärjestelmän toiminnasta. Käytännössä tämä tarkoittaisi muun muassa huolehtimista siitä, että eri tarkoituksia varten nimetyt kansalliset yhteyshenkilöt ovat tietoisia toistensa Eurojustiin liittyvistä toimista ja saavat tähän liittyvät tiedot. Lisäksi se tarkoittaisi kokonaisvastuuta siitä, että Suomea koskevat tiedot toimitetaan Eurojustille tehokkaalla ja järjestelmällisellä tavalla, sekä muista Eurojust-päätöksen 12 artiklan 5 kohdassa luetelluista kansallisen koordinaatiojärjestelmän tehtävistä, joita on selostettu artiklakohtaisissa perusteluissa. Valtakunnansyyttäjä voisi antaa tarkempia ohjeita siitä, miten kansallinen koordinaatio Suomessa toteutetaan.

8 §. Kansallisten yhteyshenkilöiden pääsy Eurojustin asianhallintajärjestelmään. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin Suomen viranomaisten pääsystä Eurojustin asianhallintajärjestelmään. Säännöksen mukaan päätöksen 12 artiklan 2 kohdan a—d alakohdassa mainituilla kansallisilla yhteyshenkilöillä olisi oikeus käyttää asianhallintajärjestelmän

rekisteriä, jos se on tarpeen heidän tehtäviensä hoitamiseksi. Artiklakohtaisissa perusteluissa selostetun mukaisesti uudessa Eurojust-päätöksessä on jätetty jäsenvaltioiden harkintaan järjestää pääsy Eurojustin asianhallintajärjestelmään 12 artiklan 2 kohdan d alakohdassa mainituille henkilöille eli yhteisten tutkintaryhmien verkoston kansallisille yhteyshenkilöille sekä sotarikoksiin, rikoksella saadun hyödyn takaisin hankintaan ja korruption vastaiseen toimintaan liittyvien verkostojen yhteyshenkilöille. Olisi tarkoituksenmukaista, että myös nämä henkilöt voisivat saada tietoa asianhallintajärjestelmän rekisteristä tehtäviensä hoitamista varten. Se, että kaikilla 12 artiklan 2 kohdan a—d alakohdassa tarkoitetuilla yhteyshenkilöillä olisi yhtäläinen oikeus saada tietoja Eurojustin asianhallintajärjestelmän rekisteristä olisi omiaan edistämään myös 1 momentissa tarkoitettua koordinoitua.

Pykälän 2 momentissa olisi säännös kansallisten yhteyshenkilöiden pääsystä Eurojustin asianhallintajärjestelmän tilapäisiin tietokantoihin. Pääsystä niihin päättäisi kansallinen jäsen Eurojust-päätöksen 16 b artiklan 2 kohdan mukaisesti. Mainitun säännöksen mukaan kansallinen jäsen päättää 16 b artiklan 1 kohdassa säädetyin rajoituksin kansallisten yhteyshenkilöiden pääsystä tilapäisiin tietokantoihin. Edellytyksenä on, että kansallisilla yhteyshenkilöillä on yhteys asianhallintajärjestelmään 12 artiklan 6 kohdan mukaisesti. Edellä selostetun mukaisesti esityksessä ehdotetaan, että kaikilla 12 artiklan 2 kohdan a—d kohdassa mainituilla kansallisilla yhteyshenkilöillä olisi oikeus käyttää Eurojustin asianhallintajärjestelmän rekisteriä tehtäviensä hoitamista varten. Mainittujen henkilöiden pääsystä asianhallintajärjestelmän tilapäisiin tietokantoihin päättäisi siis kansallinen jäsen. Momenttiin kirjattaisiin rekisteriin pääsyn edellytystä vastaavasti, että tilapäisiin tietokantoihin pääsy edellyttäisi, että se on tarpeen kansallisen yhteyshenkilön tehtävien hoitamiseksi. Artiklakohtaisissa perusteluissa on selostettu eroa Eurojustin asianhallintajärjestelmän rekisterin sekä tilapäisten tietokantojen välillä.

9 §. Tietojen toimittaminen kansalliselle jäsenelle. Pykälässä säädettäisiin rikosasian käsittelystä vastaavan Suomen viranomaisen

velvollisuudesta toimittaa Eurojustille tietoja, jotka ovat tarpeen Eurojustin tehtävien hoitamiseksi. Säännös täydentäisi Eurojust-päätöksen 13 artiklassa ja neuvoston päätöksen terrorismirikoksia koskevasta tiedonvaihdoista ja yhteistyöstä 2 artiklassa tarkoitettuja tietojentoimittamisvelvoitteita. Säännös sisältäisi täsmällisemmän veloitteen kuin Eurojust-päätöksen 13 artiklan 1 kohdan tietojen vaihtamista Eurojustin kanssa koskeva säännös, joka ei yksiselitteisesti velvoita toimittamaan Eurojustille muita kuin artiklan 5—7 kohdassa tarkoitettuja tietoja.

Muissa kuin Eurojust-päätöksen 13 artiklan 5—7 kohdassa tarkoitetuissa tilanteissa säännös jättäisi Suomen viranomaisen harkintaan, ovatko tiedot tarpeen Eurojustin tehtävien toimittamiseksi. Eurojustin tehtävät on määritelty päätöksen 4 ja 5 artiklassa, ja niissä viitatuissa säännöksissä. Tietoja olisi lähtökohtaisesti toimitettava rikosasioista, joita Eurojust tehtäviensä mukaisesti käsittelee. Kyseeseen tulisivat myös muita rikosasioita koskevat tiedot, jotka edistäisivät Eurojustin tavoitteita, esimerkiksi tutkinta- ja syytetöimien koordinoitua jäsenvaltioiden viranomaisten välillä, kun rikosasiolla on vaikutusta Euroopan unionin tasolla tai se saattaisi koskea muitakin kuin asiaan suoranaisesti liittyviä jäsenvaltioita.

Tietojen toimittamisesta Eurojustille säädetään myös muissa säännöksissä, kuten henkilötietojen luovuttamisesta koskevassa 10 §:ssä, jota selostetaan jäljempänä. Lisäksi sitä koskee erityisesti uuden Eurojust-päätöksen 13 artiklan 11 kohta, jonka mukaan tiedot on toimitettava Eurojustille järjestelmällisellä tavalla. Tietojen toimittamisen käytännön toteuttamistapaa voitaisiin tarpeen mukaan tämentää valtakunnansyyttäjän ohjeilla.

10 §. Henkilötietojen luovuttaminen Eurojustille. Säännös vastaisi sisällöltään kumottavan lain 7 §:ää ja siinä säädettäisiin henkilötietojen luovuttamisesta Eurojustille. Pykälän 1 momentin mukaan Eurojustille voitaisiin luovuttaa henkilötietoja rikosrekisteristä ja muista oikeushallinnon rekistereistä samoin edellytyksin kuin syyttäjälle. Pykälän 2 momentissa olisi säännös siitä, että tietojen luovuttamiseen poliisin, rajavartiolaitoksen ja tullin henkilörekistereistä sovellettaisiin henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa ane-

tun lain 37 §:ää, henkilötietojen käsittelystä rajavartiolaitoksessa annetun lain (579/2005) 38 §:ää, tullilain (1466/1994) 27 §:ää ja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 30 §:ää. Voimassaolevaa lakia vastaavasti tietojen luovuttamisesta 3 momentin mukaan päättäisi rekisterinpitäjä ja ne luovutettaisiin Eurojustille kansallisen jäsenen välityksellä. Eurojust-päätöksen 9 artiklan 2 kohdan mukaan kaikki Eurojustin ja jäsenvaltioiden välinen tietojenvaihto tapahtuu kansallisen jäsenen välityksellä, eikä tätä säännöstä ole uudella Eurojust-päätöksellä muutettu.

11 §. Henkilötietojen luovuttaminen Eurojustilta Euroopan unionin ulkopuoliselle valtiolle tai kansainväliselle järjestölle. Pykälässä säädettäisiin edellytyksistä, joiden täytyessä kansallinen jäsen voisi suostua Suomen luovuttamien henkilötietojen luovuttamiseen Eurojustilta 26 a artiklassa tarkoitettulle EU:n ulkopuoliselle valtiolle tai kansainväliselle järjestölle. Säännöksen mukaan kansallinen jäsen voisi suostua tiedon luovuttamiseen vieraalle valtiolle tai kansainväliselle järjestölle, jos tieto olisi lain mukaan voitu luovuttaa niille Suomesta. Säännöksiä henkilötietojen luovuttamisesta sisältyy edellä mainittuihin lakeihin henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa ja rajavartiolaitoksessa sekä tullilakiin ja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettuun lakiin. Määräyksiä henkilötietojen luovuttamisesta ja niiden käyttörajoituksista sisältyy myös kansainvälistä rikosoikeudellista yhteistyötä koskevaan lainsäädäntöön ja sopimuksiin.

12 §. Henkilötietojen tarkastaminen. Säännös vastaisi sisällöltään kumottavan lain 8 §:ää. Siten pyyntö Eurojustin käsittelemien henkilötietojen tarkastamisesta olisi esitettävä Valtakunnansyyttäjänvirastolle, jonka olisi viipymättä toimitettava pyyntö Eurojustin käsiteltäväksi. Säännös liittyy Eurojust-päätöksen 19 artiklan 2 kohtaan, jonka mukaan henkilöllä, jota koskevia tietoja on tallennettu Eurojustiin, on oikeus maksutta pyytää saada tai tarkastuttaa henkilötietonsa, ja valita jäsenvaltio, jonka viranomaiselle pyyntö toimitetaan. Säännöstä ei uudella Eurojust-päätöksellä ole muutettu.

13 §. Voimaantulo. Pykälän 1 momentissa olisi säännös lain voimaantulosta. Lain olisi

tultava voimaan viimeistään 4 päivänä kesäkuuta 2011, johon mennessä jäsenvaltioiden on uuden Eurojust-päätöksen 2 artiklan mukaan saatettava kansallinen lainsäädäntönsä päätöksen mukaiseksi.

Pykälän 2 momentissa olisi säännös siitä, että ehdotetulla lailla kumottaisiin Eurojustia koskevan päätöksen eräiden määräysten täytäntöönpanosta 19 päivänä joulukuuta 2008 annettu laki.

2.2 Laki yhteisistä tutkintaryhmistä annetun lain muuttamisesta

2 §. *Tutkintaryhmän kokoonpano.* Pykälää ehdotetaan muutettavaksi Eurojust-päätöksen 9 f artiklan edellyttämin tavoin. Pykälän alkuosa säilyisi nykyisellään. Sen mukaan tutkintaryhmä koostuu ryhmän perustaneiden valtioiden toimivaltaisista viranomaisista. Tutkintaryhmään voi sopimuksen mukaan kuulua myös muita henkilöitä. Tämä mahdollistaa jo nykyisin Suomen kansallisen jäsenen osallistumisen tutkintaryhmään ryhmän perustaneiden viranomaisten harkinnan mukaan. Ehdotetun muutoksen mukaan Eurojustin kansallinen jäsen olisi kuitenkin kutsuttava sellaiseen tutkintaryhmään, joka koskee Suomea ja jota varten myönnetään Euroopan unionin rahoitusta. Säännöstä siten täydennettäisiin koskien niitä tilanteita, joissa 9 f artikla edellyttää kansallisen jäsenen kutsumista yhteiseen tutkintaryhmään. Vaikka artiklassa käytetään termiä yhteisön rahoitus, Lisabonin sopimuksen tultua voimaan myös rahoituksesta säädetään nykyisin Euroopan unionin säädöksissä.

Lisäksi säännöksessä määriteltäisiin kansallisen jäsenen asema tämän osallistuessa tutkintaryhmään. Eurojust-päätöksen 9 f artikla velvoittaa jäsenvaltiot määrittelemään, toimiiko heidän kansallinen jäsen tällöin kansallisena viranomaisena vai Eurojustin puolesta. Ehdotetun säännöksen mukaan jäsen toimisi tutkintaryhmässä Suomen kansallisena syyttäviviranomaisena. Säännös selventäisi sen, ettei jäsen toimisi ryhmässä Eurojustin edustajana vaan Suomen viranomaisena. Lisäksi säännöksessä täsmennettäisiin, että jäsenellä olisi yhteiseen tutkintaryhmään osallistuessaan yleisistä syyttäjistä annetun lain 7 §:n mukaiset valtuudet eli koko maan

kattavat valtiosyyttäjän toimivaltuudet. Täsmennys olisi aiheellista tehdä, koska Eurojustissa toimiessaan kansallisella jäsenellä on osittain erilainen asema ja toimivaltuudet kuin kansallisella syyttäviviranomaisella.

3 Voimaantulo

Aikaisemmin selostetun mukaisesti jäsenvaltioiden on saatettava kansallinen lainsäädäntönsä päätöksen mukaiseksi viimeistään 4 päivänä kesäkuuta 2011. Tarkoituksena on, että ehdotetut lait tulisivat voimaan mainittuun ajankohtaan mennessä.

4 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Eurojust-päätöstä on arvioitava perustuslain 1 §:n 1 momentissa tarkoitetun Suomen täysivaltaisuuden kannalta. Suomi on sitoutunut useisiin oikeudellista yhteistyötä rikosasioissa koskeviin velvoitteisiin. Sellaisten kansainvälisten velvoitteiden, jotka ovat tavanomaisia nykyaikaisessa kansainvälisessä yhteistoiminnassa ja jotka vain vähäisessä määrin vaikuttavat valtion täysivaltaisuuteen, ei ole katsottu olevan ristiriidassa perustuslain täysivaltaisuutta koskevien säännösten kanssa (esimerkiksi PeVL 44/2002 vp). Arvioitaessa Eurojust-päätöstä Suomen täysivaltaisuuden kannalta onkin kiinnitettävä huomiota erityisesti siihen, onko Eurojustilla niin sanottua ylikansallista toimivaltaa eli Suomen viranomaisia velvoittavaa päätösvaltaa.

Pääosa Eurojust-päätöksen uusista säännöksistä on sellaisia, joilla kansallisen jäsenen toimintamahdollisuuksia on vahvistettu. Samalla päätöksessä on korostettu kansallisen jäsenen roolia jäsenvaltionsa toimivaltaisena viranomaisena. Kansallisella jäsenellä ei myöskään olisi itsenäistä asemaa suhteessa kansallisiin esitutkinta- ja syyttäviviranomaisiin, vaan hänen tehtävänänsä olisi avustaa kansallisia viranomaisia Suomesta saamiaan ohjeita noudattaen. Myös kiiretilanteissa kansallisella jäsenellä olisi aina velvollisuus olla yhteydessä toimenpiteen täytäntöönpanosta vastaavaan viranomaiseen. Toisaalta kollegion toimivaltuuksiin ei ole merkittävästi puututtu. Se ei voi velvoittaa jäsenvaltiota

ryhtymään mihinkään tiettyyn toimenpiteeseen, vaan ainoastaan esittää toimenpitepyynnön tai mielipiteensä jäsenvaltiolle. Näin ollen Eurojustille ei uusilla säännöksillä ole siirretty sellaista ylikansallista päätösvaltaa, jota perustuslain kannalta olisi pidettävä ongelmallisena.

Henkilötietojen suojasta on perustuslain 10 §:n 1 momentin mukaan säädettävä lailla. Edellytykseen laintasoisesta sääntelystä kuuluu muun muassa vaatimus tarkkarajaisuudesta ja täsmällisyydestä sekä siitä, että henkilötietojen luovuttaminen on suhteellisuusperiaatteen mukaista ja välttämätöntä hyväksyttävän tarkoituksen saavuttamiseksi. Vaikka päätöksen 13 artiklassa on vahvistettu kansallisten viranomaisten velvollisuutta toimittaa tietoja Eurojustille, velvollisuus ei merkittävästi laajenna jo nykyisessä rikosoikeudellisessa yhteistyössä Suomen ja Euro-

justin sekä muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä sovellettavia tietojenvaihtovelvoitteita. Henkilötietojen luovuttamiseen soveltuvat myös ehdotetun Eurojust-lain 9 §:n ja 10 §:n mukaiset edellytykset henkilötietojen luovuttamisesta Suomesta Eurojustille sekä Eurojustilta kolmansille valtioille ja kansainvälisille järjestöille. Henkilötietojen käsittelystä Eurojustissa puolestaan on otettu kattavat tietosuojasäännökset Eurojust-päätökseen. Siten Eurojust-päätöstä ei ole pidettävä ongelmallisena myöskään henkilötietojen suojaa koskevan perustuslain säännöksen kannalta.

Lakiehdotukset voidaan näin ollen hyväksyä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**Eurojustia koskevan päätöksen eräiden määräysten täytäntöönpanosta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Lain tarkoitus

Tässä laissa säädetään Eurojust-yksikön perustamisesta vakavan rikollisuuden torjunnan tehostamiseksi tehdyn Euroopan unionin neuvoston päätöksen (2002/187/YOS), jäljempänä *Eurojust-päätös*, eräiden määräysten täytäntöönpanosta.

2 §

Kansallinen jäsen

Suomea Eurojustissa edustaa kansallinen jäsen, jonka toimikausi on neljä vuotta ja se voidaan uudistaa kerran. Jäsenen toimikautta voidaan jatkaa, jos hän toimii Eurojustin puheenjohtajana tai varapuheenjohtajana. Tällöin toimikausi kestää puheenjohtajuuden tai varapuheenjohtajuuden loppuun.

Kansallinen jäsen nimitetään määräaikaan virkasuhteeseen valtiosyyttäjäksi Valtakunnansyyttäjänvirastoon. Jäsenen nimitämiseen ja kelpoisuusvaatimukseen sovelletaan, mitä valtiosyyttäjän nimittämisestä ja kelpoisuusvaatimuksista säädetään.

3 §

Kansallisen jäsenen toimivalta ja tehtävät

Kansallisella jäsenellä on yleisistä syyttäjäistä annetun lain (199/1997) 7 §:ssä tarkoitettu toimivalta Eurojustin toimivaltaan kuuluvissa asioissa. Jäsen on toimivaltainen vaihtamaan tietoja Euroopan petostentorjuntaviraston kanssa Eurojust-päätöksen 26 artiklan 5 kohdassa mainitussa tarkoituksessa.

Kansallisen jäsenen on viipymättä ilmoitettava toimivaltaiselle viranomaiselle tietoonsa tulleista seikoista, jotka liittyvät tai voivat liittyä Suomessa käsiteltävänä olevaan rikosaan. Hänen on myös viipymättä toimitettava vieraasta valtiosta saamansa rikosoikeudellista yhteistyötä koskeva pyyntö toimivaltaisen viranomaisen käsiteltäväksi.

Kansallinen jäsen voi toimivaltaisen viranomaisen pyynnöstä tai suostumuksella:

1) saattaa rikosasian Eurojustin käsiteltäväksi;

2) tehdä vieraalle valtiolle rikosoikeudellista yhteistyötä koskevan pyynnön;

3) päättää esitutkintaviranomaisen tai syyttäjän toimivaltaan kuuluvan rikosoikeudellista yhteistyötä koskevan pyynnön täytäntöönpanosta Suomessa;

4) päättää Eurojustin järjestämässä koordinaattorikokouksessa tarpeelliseksi katsotun esitutkintatoimenpiteen suorittamisesta Suomessa; sekä

5) päättää luvan myöntämisestä valvottuun läpilaskuun tai sen koordinoimisesta Suomessa.

Kansallinen jäsen voi päättää 3 momentin 3—5 kohdassa tarkoitettua toimenpiteestä kiireellisessä tilanteessa, jos hän ei saa yhteyttä viranomaiseen, jolla on toimivalta päättää toimenpiteestä. Ennen päätöksen tekemistä kansallisen jäsenen on oltava yhteydessä toimenpiteen täytäntöönpanosta vastaavaan viranomaiseen. Toimenpiteestä on viipymättä ilmoitettava viranomaiselle, jolla on toimivalta päättää toimenpiteestä, minkä jälkeen toimivalta päättää toimenpiteen jatkamisesta tai sen keskeyttämisestä on mainitulla viranomaisella.

Kansallinen jäsen voi käyttää asian käsittelyssä Eurojustissa toimivaltansa nojalla saa-

miaan henkilötietoja salassapitosäännösten estämättä. Jäsenellä on salassapitovelvollisuus Eurojustista saamistaan tiedoista Eurojust-päätöksen 25 artiklan mukaisesti.

Kansallisen jäsenen osallistumisesta yhteiseen tutkintaryhmään säädetään yhteisistä tutkintaryhmistä annetussa laissa (1313/2002). Menettelystä kansallisen jäsenen toimivaltaan kuuluvissa asioissa on muutoin voimassa, mitä siitä on erikseen sovittu tai säädetty.

4 §

Varajäsen

Kansallisella jäsenellä on vähintään yksi varajäsen. Varajäsenen on täytettävä kansallisen jäsenen kelpoisuusvaatimukset. Varajäsen toimii tarvittaessa jäsenen sijaisena. Varajäsenen toimikausi on neljä vuotta ja se voidaan uudistaa. Valtakunnansyyttäjänvirasto määrää varajäsenen.

Varajäsenellä on 3 §:ssä säädetty toimivalta, kun hän toimii kansallisen jäsenen sijaisena.

5 §

Kansallisen jäsenen avustaja

Kansallisella jäsenellä on vähintään yksi avustaja. Kansallisen jäsenen kelpoisuusvaatimukset täyttävä avustaja toimii tarvittaessa kansallisen jäsenen sijaisena. Avustajan toimikausi on neljä vuotta ja se voidaan uudistaa. Valtakunnansyyttäjänvirasto määrää avustajan.

Avustajalla on 3 §:ssä säädetty toimivalta, kun hän toimii kansallisen jäsenen sijaisena.

6 §

Suomen edustaja Eurojustin yhteisessä valvontaelimessä

Oikeusministeriö nimeää Suomen edustajan Eurojust-päätöksen 23 artiklan nojalla perustettuun yhteiseen valvontaelimeen.

7 §

Kansalliset yhteyshenkilöt

Valtakunnansyyttäjänvirasto nimeää yhden tai useamman Eurojust-päätöksen 12 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun kansallisen yhteyshenkilön.

8 §

Kansallisten yhteyshenkilöiden pääsy Eurojustin asianhallintajärjestelmään

Eurojust-päätöksen 12 artiklan 2 kohdan a - d alakohdassa tarkoitetut kansalliset yhteyshenkilöt voivat käyttää Eurojustin asianhallintajärjestelmän rekisteriä, jos se on tarpeen heidän tehtäviensä hoitamiseksi.

Kansallinen jäsen päättää Eurojust-päätöksen 16 b artiklan 2 kohdan mukaisesti 1 momentissa tarkoitettujen yhteyshenkilöiden pääsystä Eurojustin asianhallintajärjestelmän tilapäisiin tietokantoihin. Pääsyn edellytyksenä on, että se on tarpeen yhteyshenkilön tehtävien hoitamiseksi.

9 §

Tietojen toimittaminen kansalliselle jäsenelle

Rikosasian käsittelystä vastaavan viranomaisen on toimitettava kansalliselle jäsenelle Eurojust-päätöksen 13 artiklan 5—7 ja 10 kohdassa tarkoitettujen sekä terrorismirikoksia koskevasta tiedonvaihdosta ja yhteistyöstä tehdyn neuvoston päätöksen 2005/671/YOS 2 artiklassa tarkoitettujen tietojen lisäksi muut tiedot, jotka ovat tarpeen Eurojustin tehtävien hoitamiseksi.

10 §

Henkilötietojen luovuttaminen Eurojustille

Eurojustille voidaan sen pyynnöstä luovuttaa sen toimivaltaan kuuluvien tehtävien suorittamista varten tarpeelliset tiedot rikosrekisteristä ja muista oikeushallinnon henkilörekistereistä samoin edellytyksin kuin syyttäjälle.

Tietojen luovuttamiseen Eurojustille poliisin, rajavartiolaitoksen ja tullin henkilörekistereistä sovelletaan henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain (761/2003) 37 §:ää, henkilötietojen käsittelystä rajavartiolaitoksessa annetun lain (579/2005) 38 §:ää, tullilain (1466/1994) 27 §:ää sekä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 30 §:ää.

Rekisterinpitäjä päättää 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen tietojen luovuttamisesta. Tiedot luovutetaan Eurojustille kansallisen jäsenen välityksellä.

11 §

Henkilötietojen luovuttaminen Eurojustilta Euroopan unionin ulkopuoliselle valtiolle tai kansainväliselle järjestölle

Kansallinen jäsen voi antaa suostumuksensa 9 §:n nojalla Eurojustille luovutetun henkilötiedon luovuttamiseen Eurojustilta Eurojust-päätöksen 26 a artiklassa tarkoitettulle kolmannelle valtiolle tai kansainväliselle järjestölle edellyttäen, että tieto saadaan Suo-

men lain mukaan luovuttaa asianomaiselle vieraille valtiolle tai kansainväliselle järjestölle. Ennen suostumuksen antamista jäsenen on tarvittaessa neuvoteltava luovuttamisesta tiedot luovuttaneen viranomaisen kanssa.

12 §

Henkilötietojen tarkastaminen

Eurojustin käsittelemien henkilötietojen tarkastamista koskeva pyyntö on esitettävä Valtakunnansyyttäjänvirastolle. Valtakunnansyyttäjänviraston on viipymättä toimitettava pyyntö Eurojustin käsiteltäväksi.

13 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tällä lailla kumotaan Eurojustia koskevan päätöksen eräiden määräysten täytäntöönpanosta 19 päivänä joulukuuta 2008 annettu laki (1012/2008).

2.

Laki**yhteisistä tutkintaryhmistä annetun lain 2 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yhteisistä tutkintaryhmistä 30 päivänä joulukuuta 2002 annetun lain (1313/2002)
2 § seuraavasti:

2 §

Tutkintaryhmän kokoonpano

Tutkintaryhmä koostuu sen perustaneiden valtioiden toimivaltaisista viranomaisista. Sen mukaan kuin sopimuksessa erikseen määrätään, tutkintaryhmään voi kuulua myös muita henkilöitä. Tutkintaryhmän kokoonpanosta on määrättävä tutkintaryhmän perus-

tamista koskevassa sopimuksessa. Jos tutkintaryhmä koskee Suomea ja tutkintaryhmää varten myönnetään Euroopan unionin rahoitusta, tutkintaryhmään on kutsuttava Eurojustin Suomen kansallinen jäsen. Kansallinen jäsen toimii tutkintaryhmässä Suomen kansallisena syyttäjäviranomaisena ja hänellä on yleisistä syyttäjistä annetun lain (199/1997) 7 §:ssä tarkoitettu toimivalta.

Helsingissä 19 päivänä maaliskuuta 2010

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Oikeusministeri *Tuija Brax*

*Liite
Rinnakkaistekstit*

2.

Laki

yhteisistä tutkintaryhmistä annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yhteisistä tutkintaryhmistä 30 päivänä joulukuuta 2002 annetun lain (1313/2002)
2 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 §

2 §

Tutkintaryhmän kokoonpano

Tutkintaryhmän kokoonpano

Tutkintaryhmä koostuu sen perustaneiden valtioiden toimivaltaisista viranomaisista. Sen mukaan kuin sopimuksessa erikseen määrätään, tutkintaryhmään voi kuulua myös muita henkilöitä. Tutkintaryhmän kokoonpanosta on määrättävä tutkintaryhmän perustamista koskevassa sopimuksessa.

Tutkintaryhmä koostuu sen perustaneiden valtioiden toimivaltaisista viranomaisista. Sen mukaan kuin sopimuksessa erikseen määrätään, tutkintaryhmään voi kuulua myös muita henkilöitä. Tutkintaryhmän kokoonpanosta on määrättävä tutkintaryhmän perustamista koskevassa sopimuksessa. *Jos tutkintaryhmä koskee Suomea ja tutkintaryhmää varten myönnetään Euroopan unionin rahoitusta, tutkintaryhmään on kutsuttava Eurojustin Suomen kansallinen jäsen. Kansallinen jäsen toimii tutkintaryhmässä Suomen kansallisena syyttäviviranomaisena ja hänellä on yleisistä syyttäjistä annetun lain (199/1997) 7 §:ssä tarkoitettu toimivalta.*